

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

DOKOR 2025

Interdisciplinárna doktorandská konferencia

Katolícka univerzita v Ružomberku

© VERBUM – vydavateľstvo KU

Jazykové a odborné úpravy
Mária Parigalová

Redakčné a zostavovateľské práce
Lucia Pažitná

Sadzba
Mária Parigalová, Lucia Pažitná

Obálka
Martin Kuniak

VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Hrabovská cesta 5512/1A, 034 01 Ružomberok
<http://ku.sk>, verbum@ku.sk

ISBN 978-80-561-0847-5

Predhovor

Vážení účastníci interdisciplinárnej doktorandskej konferencie **DOKOR 2025**, ktorej už druhý ročník sa koná v rámci **Doktorandskej školy na Katolíckej univerzite v Ružomberku**, jej cieľom je vytvoriť priestor pre vzájomné stretávanie, prezentáciu vedeckých výsledkov a diskusiu medzi doktorandmi rôznych fakúlt a univerzít, vedných odborov a vedeckých škôl. Myšlienka zorganizovať spoločnú univerzitnú doktorandskú konferenciu vznikla z iniciatívy **doc. RNDr. Miroslava Ruska, PhD.**, ktorý stál pri zrode prvého ročníka podujatia v roku 2024. Práve jeho vízia podporiť vedecké rozhládanie, komunikačné zručnosti a vzájomnú inšpiráciu doktorandov sa stala základom tradície, ktorú v roku 2025 s nadšením rozvíjame ďalej.

DOKOR 2025 sa nesie v duchu spolupráce a interdisciplinarít – kľúčových hodnôt modernej vedy. Katolícka univerzita v Ružomberku prostredníctvom svojej doktorandskej školy zdôrazňuje, že výskum nie je len individuálnou cestou k vedeckému titulu, ale aj spoločnou snahou o porozumenie človeku, spoločnosti a svetu v širších súvislostiach.

Súčasťou konferencie sú aj **pozvané plenárne prednášky významných osobností akademického prostredia**. Ich príspevky otvárajú priestor pre hlbšiu reflexiu vedeckého a spoločenského diania, ako aj pre diskusiu o úlohe doktoranda v dnešnom svete vedy. Témy, ktoré sa dotýkajú súdržnosti spoločnosti, etiky vedeckej práce či vplyvu umelej inteligencie na výskum, dávajú podujatiu aktuálny a podnetný rozmer.

Tento **zborník abstraktov** predstavuje rozmanitosť výskumných tém, ktorým sa naši doktorandi venujú. Zastúpené sú oblasti pedagogiky, psychológie, filozofie, teológie, sociálnej práce, humanitných a spoločenských vied. Každý abstrakt je odrazom tvorivosti, hľadania a odvahy mladých vedcov vstupovať do dialógu s aktuálnymi výzvami súčasného sveta.

Verím, že konferencia v Levoči, historickom a duchovne bohatom prostredí, bude pre všetkých účastníkov nielen odborným, ale aj ľudským obohatením.

Podakovanie patrí všetkým, ktorí sa podieľali na príprave tohto podujatia – členom organizačného výboru, najmä **Mgr. Márii Parigalovej**, školiteľom, garantom sekcií, ako aj všetkým doktorandom, ktorí prispievajú svojou prácou k rozvoju vedeckej komunity na Slovensku.

S úctou a prianím inšpiratívneho čítania

RNDr. Štefan Tkačík, PhD.

prorektor pre vedu, umenie a doktorandské štúdium na KU

Názov konferencie: Interdisciplinárna doktorandská konferencia „DOKOR 2025“

Termín: 6. - 7. november 2025

Miesto konania / Place of conference: Katolícka univerzita v Ružomberku.

Pedagogická fakulta – školiace a konzultačné

pracovisko Levoča

Bottova 15, 054 01 Levoča, Slovensko

Jazyk konferencie/ Conference languages: slovenský / český / anglický

Tlmočenie nebude zabezpečené.

Organizačný garant / Organizational guarantee

RNDr. Štefan Tkačik, PhD.

e-mail: stefan.tkacik@ku.sk

Tel: +421 905 253 151

Katolícka univerzita v Ružomberku, Rektorát, Hrabovská cesta 1A, 034 01 Ružomberok

Sekretariát konferencie / Conference secretary

Mgr. Mária Parigalová

e-mail: maria.parigalova@ku.sk

Tel: +421 918 337 412

Katolícka univerzita v Ružomberku, Rektorát, Hrabovská cesta 1A, 034 01 Ružomberok

CIEĽ KONFERENCIE

Cieľom konferencie DOKOR 2025 je vytvoriť otvorený priestor pre doktorandov na prezentáciu výsledkov svojho výskumu, získanie odbornej spätnej väzby a nadviazanie kontaktov v rámci interdisciplinárneho dialógu. Konferencia podporuje profesionalizáciu vedeckej práce v doktorandskom štúdiu a motivuje mladých výskumníkov k medzinárodnej spolupráci a spoločensky relevantnému výskumu.

ZÁMER KONFERENCIE

Zámerom konferencie je vytvoriť podporné prostredie pre doktorandov a začínajúcich výskumníkov, kde môžu zdieľať výskumné otázky, metódy a výsledky v kontexte otvorenej vedeckej diskusie. Konferencia si kladie za cieľ posilniť interdisciplinaritu, akademickú etiku a schopnosť prepájať teóriu s praxou. Zároveň má ambíciu vytvoriť tradíciu stretnutí doktorandov na pôde Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Návrh hlavných tematických okruhov:

- ✓ Humanitné a spoločenské vedy
- ✓ Filozofia, teológia, spiritualita
- ✓ Pedagogika, psychológia, umenie a vzdelávacie vedy
- ✓ Prírodné, technické a environmentálne vedy
- ✓ Aplikovaný výskum, metodológia a výskumná etika
- ✓ Interdisciplinárne prístupy vo vede a výskume

PROGRAMOVÝ A ORGANIZAČNÝ VÝBOR
Interdisciplinárnej doktorandskej konferencie

DOKOR 2025

6. – 7. november 2025

Predseda výboru:

- RNDr. Štefan TKAČIK, PhD., univ. doc.

Koordinátorka konferencie:

- Mgr. Mária PARIGALOVÁ

Členovia programového výboru:

- **prof. ThDr. Rastislav ADAMKO, PhD.** - prodekan pre vedu a umenie PF KU
[garant odborných sekcií – pedagogika, psychológia, umenie, vzdelávacie vedy]
- **doc. PhDr. Jozef BABEČKA, PhD.** - prodekan pre vedu a výskum FZ KU
[garant odbornej sekcie - zdravotnícke vedy]
- **prof. ThDr. Cyril HIŠEM, PhD.** - prodekan pre vedu a výskum TF KU
[garant odbornej sekcie - teológia, filozofia, spiritualita]
- **prof. Mgr. Terézia RONČÁKOVÁ, PhD.** - prodekanka pre vedu a umenie FF KU
[garantka odbornej sekcie - mediálne štúdiá, psychológia, filozofia, história a medziodborových výstupov]

Členovia organizačného výboru:

- PaedDr. Ján KAMOĐA, PhD. - kvestor KU
- Ing. Mária HLINKOVÁ
- Mgr. Viktor MYDLO
- Ing. Martin KUNIAK
- Ing. Peter DEBNÁR
- PaedDr. Martin PINKOŠ, PhD.
- Bc. Izabela NOVÁKOVÁ
- Mgr. Lucia PAŽITNÁ
- Mgr. Michaela KOVALČÍKOVÁ
- Mgr. Laura STOPJAKOVÁ
- Mgr. Štefan TKAČIK

VEDECÁ RADA
Interdisciplinárnej doktorandskej konferencie

DOKOR 2025

6. – 7. november 2025

Predseda:

- **RNDr. Štefan TKÁČIK, PhD., univ. doc.** - prorektor pre vedu a umenie KU [zodpovedný za celkovú koordináciu odbornej úrovne konferencie, odborný dohľad nad obsahom]

Členovia:

- **doc. Ing. Jaroslav DEMKO, CSc.** – rektor KU
- **PhDr. ThLic. Martin TARAJ, PhD.** - prorektor pre vzdelávanie KU
- **doc. Markéta RUSNÁKOVÁ, PhD.** - prorektorka pre zahraničné vzťahy a mobility
- **Ing. František HORVÁT, PhD.** - prorektor pre rozvoj, informatizáciu a inovácie KU
- **prof. ThDr. Rastislav ADAMKO, PhD.** - prodekan pre vedu a umenie PF KU
- **doc. PhDr. Jozef BABEČKA, PhD.** - prodekan pre vedu a výskum FZ KU
- **prof. ThDr. Cyril HIŠEM, PhD.** - prodekan pre vedu a výskum TF KU
- **prof. Mgr. Terézia RONČÁKOVÁ, PhD.** - prodekanka pre vedu a umenie FF KU

Garanti doktorandského štúdia na KU

PROGRAM KONFERENCIE

ŠTVRTOK | 6. november 2025

08:30 – 09:30 | Registrácia účastníkov

09:30 – 09:45 | Slávnostné otvorenie konferencie

09:45 – 10:30 | Prednáška 1: **Súdržnosť a polarizácia v slovenskej spoločnosti.**

Prednášajúci: Dott. Hugo Gloss, *DEKK Inštitút a Katedra sociológie FF UK v Bratislave.*

Miestnosť L 116 – Aula, 1. poschodie

10:30 – 10:45 | Prestávka na kávu

10:45 – 11:30 | Prednáška 2: **Spoločenské a etické aspekty vedeckej činnosti doktoranda.**

Prednášajúca: prof. Ingrid Emmerová, *PdF Katolícka univerzita v Ružomberku.*

Miestnosť L 116 – Aula, 1. poschodie

11:30 – 12:00 | Diskusia s prednášajúcimi a účastníkmi

12:00 – 13:00 | Obed

13:00 – 14:30 | Sekcia 1: **Vzdelávanie, pedagogika a psychológia**

Moderátor: Mgr. Lucia Pažitná;

miestnosť L 208, 2. poschodie

13:00 – 14:30 | Sekcia 2: **Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra**

Moderátor: Mgr. Eva Janouchová

miestnosť L 206, 2. poschodie

14:30 – 15:00 | Prestávka

15:00 – 16:30 | Sekcia 1: **Vzdelávanie, pedagogika a psychológia**

Moderátor: Mgr. Lucia Pažitná

miestnosť L 208, 2. poschodie

15:00 – 16:30 | Sekcia 3: **Náboženstvo, teológia a spiritualita**

Moderátor: Mgr. Michaela Kovalčíková DSc.

miestnosť L 206, 2. poschodie

17:30 – 20:00 | Prehliadka historického centra Levoče (**Bazilika sv. Jakuba, Historická radnica, Veža Baziliky sv. Jakuba, prehliadka mesta**)

20:00 – 22:00 | Spoločenský večer a posedenie (**Hotel ARKADA Levoča, Námestie Majstra Pavla 26, Levoča**)

PIATOK | 7. november 2025

09:00 – 09:30 | Registrácia účastníkov

09:30 – 10:15 | Prednáška 3: **On the „academic currency“ – what makes or breaks a good researcher these days.**

Prednášajúci: prof. Jan Stoklasa, *Palacký University Olomouc (CZ)*

a Lappeenranta-Lahti University of Technology (FI)

Miestnosť L 116 – Aula, 1. poschodie

10:15 – 10:30 | Prestávka na kávu

10:30 – 11:15 | Prednáška 4: **Generativní AI ve vědecko-výzkumné činnosti**

Prednášajúca: Eva Janouchová, *Katedra sociálnej práce, Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku*

Miestnosť L 116 – Aula, 1. poschodie

11:15 – 11:45 | Diskusia a spätná väzba

11:45 – 12:45 | Obed

12:45 – 14:15 | Sekcia 1: **Vzdelávanie, pedagogika a psychológia**

Moderátor: Mgr. Michaela Kovalčíková, DSc.

miestnosť L 208, 2. poschodie

12:45 – 14:15 | Sekcia 2: **Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra**

Moderátor: Mgr. Lucia Pažitná

miestnosť L 209, 2. poschodie

12:45 – 14:15 | Sekcia 3: **Náboženstvo, teológia a spiritualita**

Moderátor: Mgr. Eva Janouchová

miestnosť L 206, 2. poschodie

14:15 – 14:45 | Prestávka

14:45 – 15:45 | Sekcia 4: **Sociálna práca, zdravie a kvalita života**

Moderátor: Mgr. Michaela Kovalčíková, DSc.

miestnosť L 206, 2. poschodie

14:45 – 15:45 | Sekcia 5: **Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy**

Moderátor: Mgr. Eva Janouchová

miestnosť L 208, 2. poschodie

16:00 – 16:30 | Plenárna reflexia a ukončenie konferencie

Obsah

Dott. Hugo GLOSS	13
Súdržnosť a polarizácia v slovenskej spoločnosti	
Prof. PhDr. Ingrid EMMEROVÁ, PhD.....	14
Spoločenské a etické aspekty vedeckej činnosti doktoranda	
Mgr. Eva JANOUCHOVÁ.....	15
Generatívni AI ve vedecko-výzkumné činnosti	
Prof. Ján STOKLASA, PhD.....	16
O ‚akademickej mene‘ – čo dnes formuje alebo ničí dobrého výskumníka	
Mgr. Branislav BABČO	18
Diferenciácia metód vo vzdelávaní dospelých z medzinárodnej perspektívy	
Mgr. Benjamín BRŇÁK.....	19
Reforma štátnej správy na stránkach dobovej tlače v roku 1927	
Mgr. Miroslav ČECH	20
Všeobecný základný príjem a ľudská dôstojnosť: medzi paternalizmom a autonómiou	
Mgr. Adam ČVIRIK.....	21
Možnosti využitia Tématicko-apercepčného testu (TAT) v sociálnej práci s ľuďmi s mentálnym postihnutím	
Prof. PhDr. Jana LEVICKÁ, PhD. Mgr. Sára DANIELOVÁ.....	22
Neviditeľní zákazníci: Skúsenosti Rómov s odmietnutím prístupu k službám na Slovensku	
Mgr. Beáta DORKOVÁ	23
Pápež František a médiá: komunikácia citlivých tém v súčasnej Cirkvi	
PaedDr. Ľubica ĎURAJDOVÁ, PhD.	24
Líderstvo v školách očami pedagogických zamestnancov	
PhDr. Erika FEDOROVÁ	25
Generačné ticho a emocionálna paralýza v próze Moniky Kompaníkovej	
PhDr. Jana HADRYOVÁ.....	26
Pedagogicko-organizačné a duchovné aspekty dievčenského školstva v Ružomberku: Rímskokatolícka dievčenská ľudová a meštianska škola pod vedením sestier satmárov v rokoch 1885 – 1919	
Mgr. Marcel HANIŠ.....	27
Dôstojnosť dieťaťa a surogácia v kontexte teológie tela Jána Pavla II	

Mgr. Bc. Annamária HANUSOVÁ.....	28
Možnosti využitia umelej inteligencie (AI) v programe Filozofia pre deti: teoretické východiská a výskumný rámec	
ThLic. Adriána HARČARIKOVÁ.....	29
Kresťanská viera a modlitba – pomoc pri prekonávaní rozličných skúšok v živote alebo „všetko je možné tomu kto verí“	
Mgr. Lenka HORVÁTHOVÁ	30
Experimentovanie s návykovými látkami u adolescentov z MRK vo vzťahu k vybraným psychosociálnym premenným	
PaedDr. Natália HRKOTÁČOVÁ.....	31
Digitálna gramotnosť v učiteľskom vzdelávaní: Porovnanie kompetenčných kategórií slovenských a českých vysokoškolských študentov	
PaedDr. Mária HROBKOVÁ	32
Efektívne metódy učenia anglického jazyka v primárnom vzdelávaní	
PhDr. Marcela HUDÁKOVÁ	33
Zdravie, opatera a životná úroveň pacientov v hospicoch	
Mgr. Marián JANÍK	34
Renesancia klasického hylemorfizmu vo svetle modernej vedy	
Mgr. Jana JARIMOVÁ	35
Archívy ticha: Rekonštrukcia židovských osudov po Viedenskej arbitráži z fragmentárnych prameňov	
Mgr. Tamara JENČOVÁ	36
Čítanie ako vedecká výzva: cesta od sporov ku konsenzu	
ThLic. Ráchel KAMINSKÁ	37
Historicko-literárne prostredie Modlitby Manasses	
Mgr. Karin KOPASOVÁ.....	38
Porovnanie translačnej činnosti vo výpovediach viacjazyčných detí so zameraním na jazykové ekvivalenty	
Mgr. Jana KOREŇOVÁ.....	39
K vybraným autobiografickým postupom v tvorbe Ivany Dobrákovovej	
Mgr. Marek KÓŠA	40
Nástup digitálnych technológií do sociálnej práce: nové možnosti, výzvy a etické otázky	
Mgr. Miroslav KOTRHA	41
Nástup kráľa Vladislava II. Jagelovského na uhorský trón (v kontexte sledovania pôsobenia Tomáša Bakóca)	
Mgr. et Mgr. ThLic. Štefan Patrik KOVÁČ	42
Činnosť školských bratov na meštianskej škole s internátom v Bojne pri Topolčanoch	

PaedDr. Dana KOVALČÍKOVÁ.....	43
Slovenské školstvo v procese zmien - od neúspešných reforiem k súčasnej kurikulárnej transformácii	
Mgr. Michaela KOVALČÍKOVÁ, DSc.	44
Kariérové poradenstvo na stredných školách: analýza súčasného stavu a potrieb študentov	
PhDr. Oľga KUČEROVÁ	45
Hodnotové trhliny a mosty - hodnoty jako kompas komunikace	
Mgr. Tetiana KUCHER	46
Spoločenský a kultúrny vplyv na formovanie ukrajinskej menšiny v Trnave: súčasný stav	
PhDr. Michal IMROVIČ, PhD. Mgr. Petra KURTANSKÁ	47
Od pasivity k aktivizmu - medzigeneračné vnímanie klimatickej krízy	
Mgr. Tatiana LETKOVÁ.....	48
Historicko-spoločenský kontext života Johanna Heinricha Pestalozziho	
Mgr. Katarína MATUŠKOVÁ	49
Analýza a syntéza medzinárodných štúdií o faktoroch ovplyvňujúcich náchylnosť na dezinformácie ako východisko pre návrh interdisciplinárneho výskumného dizajnu	
Mgr. Larysa NARTOVYCH.....	50
Aplikácia metódy funkčnej diagnostiky pri výskume vplyvu zborového spevu na úroveň vegetatívnej rovnováhy speváka	
Mgr. Bc. Tibor ONDRUŠÍK	51
Jednoduchý Boh v dnešnom komplikovanom svete	
Mgr. Klára PÁTEREKOVÁ.....	52
Vnímanie reklamy na sociálnych sieťach žiakmi mladšieho školského veku	
Mg. Lucia PAŽITNÁ.....	53
Dva svety jednej starostlivosti: rodové vnímanie striedavej osobnej starostlivosti	
Mgr. Hanna Magdalena PIENKOWSKA Bartłomiej PIENKOWSKI	54
Závislosť od nových technológií u detí a dospievajúcich s poruchou mentálneho spektra	
PaedDr. ThLic. Martin PINKOŠ	55
Etické a morálne výzvy využívania digitálnych technológií vo vysokoškolskom prostredí	
Mgr. Tomáš PRIEHRADNÝ	56
Jazykové hry a psychotické prejavy	
SEOLic. Adrián SEMAN	57
Dimenzia svätosti vo východnej spiritualite	
Mgr. Laura STOPJAKOVÁ	58
Tvorivý profil a klavírne etudy Andrása Derécskeia	
Mgr. Slavomíra SVOBODOVÁ.....	59
Stvorenie ženy v rôznych náboženských tradíciách, mýtoch a v Biblii	

Mgr. et Mgr. Anna SYDOR.....	60
Ospravedlnenie vierou v ISUSA CHRISTA a duchovná obnova človeka: teologické štúdie v kontexte biblického učenia	
Mgr. Lucia SYNÁKOVÁ.....	61
Morálny distress v pomáhajúcich profesiách: výzvy a smerovania	
Mgr. Júlia ŠEBEJOVÁ.....	62
Multi-rolový AI chatbot ako inovatívny nástroj v predprimárnom a primárnom vzdelávaní	
Mgr. Nikoleta VÁLEKOVÁ	63
Humor, osobnosť a psychická (ne)pohoda seniorov	
ThLic. Lukáš VANÍK	64
Rozdielne prístupy k duchovnému rastu v novovekých dejinách Katolíckej cirkvi	
Mgr. Miriam VINCEKOVÁ.....	65
Zápisy do prvých ročníkov v bežných základných školách	

POZVANÉ PREDNÁŠKY

Dott. Hugo GLOSS

DEKK Inštitút a Katedra sociológie FF UK v Bratislave

SÚDRŽNOSŤ A POLARIZÁCIA V SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI

Abstrakt:

Sociálnu kohéziu možno zjednodušene opísať ako súbor javov, ktoré držia ľudské skupiny pohromade na dobrovoľnej báze. Takto súdržné spoločnosti poznajú svoju identitu, dokážu reagovať na potreby svojich členov, plánovať do budúcnosti aj lepšie zvládať krízy. Prezentácia stručne predstaví koncept sociálnej kohézie a jej praktický význam pre našu spoločnosť. V rámci príspevku budú zároveň prezentované údaje o stave sociálnej kohézie na úrovni medziľudskej a inštitucionálnej dôvery a polarizácie v slovenskej spoločnosti.

COHESION AND POLARIZATION IN SLOVAK SOCIETY

Abstract:

Social cohesion can be simplistically described as a set of phenomena that hold human groups together on a voluntary basis. Such cohesive societies know their identity, are able to respond to the needs of their members, plan for the future, and better manage crises. This presentation will briefly introduce the concept of social cohesion and its practical significance for our society. The presentation will also include data on the state of social cohesion in terms of interpersonal and institutional trust and polarization in Slovak society.

Prof. PhDr. Ingrid EMMEROVÁ, PhD.

Katedra pedagogiky a psychológie, PdF Katolícka univerzita v Ružomberku

SPOLOČENSKÉ A ETICKÉ ASPEKTY VEDECKEJ ČINNOSTI DOKTORANDA

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá spoločenskými a etickými aspektmi vedeckej činnosti doktorandov. Doktorandi sú predovšetkým študenti, ktorí si plnia svoje študijné povinnosti. V rámci doktorandského štúdia realizujú výskum, musia dbať na vedeckú etiku výskumu, ako aj eticky pristupovať k respondentom. Publikujú a aktívne sa zúčastňujú na konferenciách. Doktorandi denného štúdia sú zároveň aj pedagógmi, ktorí vedú semináre a práce vysokoškolských študentov. Interní doktorandi plnia povinnosti na svojich školiacich pracoviskách a externí doktorandi ako zamestnanci v praxi. Autorka poukazuje na možné problémy v uvedených oblastiach a zároveň približuje nevyhnutnosť wellbeingu, komunikačných a interpersonálnych zručností, efektívneho riešenia konfliktov, zvládania stresu a prevencie vyhorenia.

SOCIAL AND ETHICAL ASPECTS OF DOCTORAL RESEARCH ACTIVITY

Abstract:

The article deals with the social and ethical aspects of the scientific activities of doctoral students. Doctoral students are primarily students who fulfill their study obligations. As part of their doctoral studies, they carry out research, must pay attention to the scientific ethics of research, as well as approach respondents ethically. They publish and actively participate in conferences. Full-time doctoral students are also teachers who lead seminars and university students' papers. Internal doctoral students fulfill their duties at their training workplaces and external doctoral students as employees in practice. The author points out possible problems in the above areas and at the same time outlines the necessity of wellbeing, communication and interpersonal skills, effective conflict resolution, stress management and burnout prevention.

Mgr. Eva JANOUCOVÁ

Ústav sociálnych štúdií PdF Univerzita Hradec Králové

GENERATIVNÍ AI VE VĚDECKO-VÝZKUMNÉ ČINNOSTI

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá využitím generatívnej umelej inteligencie (AI), predovšetkým veľkých jazykových modelov (LLMs), v kontexte vedecko-výskumnej praxe. V teoretickej časti je predstavený prehľad súčasných možností a trendov v oblasti AI asistencie pri rešeršnej činnosti, formulácii výskumných hypotéz, návrhu experimentov, spracovania a interpretácie dát i príprave odborných výstupov. Zvláštny dôraz je kladený na metodologické aspekty, limity a rizika využívania týchto technológií, rovnako ako na etické otázky a požiadavky zachovania vedeckej integrity. Praktická časť je zameraná na aplikáciu vybraných nástrojov (ChatGPT, Gemini, Copilot) v každodennej výskumnej práci. Diskutovaná je efektívna tvorba a ladenie promptov, rozdiely medzi klasickými a reasoning modely, využití AI pri rešeršoch a návrhu štúdií, rovnako ako pri prezentácii a vizualizácii výsledkov. Súčasťou sú i ukážky práce s nástrojmi pre hĺbkový výskum (Deep Research) a možnosti tvorby špecializovaných AI asistentov. Cieľom príspevku je ukázať potenciál generatívnej AI ako podporného prostriedku zvyšujúceho efektivitu a kvalitu výskumnej činnosti, pri súčasnom zachovaní kritického prístupu a zodpovednosti za generované výstupy.

GENERATIVE AI IN SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITIES

Abstract:

This paper deals with the use of generative artificial intelligence (AI), especially large language models (LLMs), in the context of scientific research practice. The theoretical part presents an overview of current possibilities and trends in the field of AI assistance in research activities, the formulation of research hypotheses, the design of experiments, the processing and interpretation of data, and the preparation of professional outputs. Particular emphasis is placed on the methodological aspects, limitations, and risks of using these technologies, as well as on ethical issues and the requirement to maintain scientific integrity. The practical part focuses on the application of selected tools (ChatGPT, Gemini, Copilot) in everyday research work. It discusses the effective creation and tuning of prompts, the differences between classical and reasoning models, the use of AI in research and study design, as well as in the presentation and visualization of results. The course also includes demonstrations of working with tools for in-depth research (Deep Research) and the possibilities of creating specialized AI assistants. The aim of the contribution is to show the potential of generative AI as a support tool that increases the efficiency and quality of research activities, while maintaining a critical approach and responsibility for the generated outputs.

Prof. Ján STOKLASA, PhD.

Palacký University Olomouc (CZ) and Lappeenranta-Lahti University of Technology (FI)

O ‚AKADEMICKEJ MENE‘ – ČO DNES FORMUJE ALEBO NIČÍ DOBRÉHO VÝSKUMNÍKA

Abstrakt:

Ponorme sa spoločne do hĺbín samotného média, ktoré poháňa akademickú obec, ale aj výskum v nej a ktoré dáva zmysel výskumnej a tvorivej práci, ktorú robíme – publikácií. Budeme diskutovať o tom, aký je účel publikácií a súvisiacich procesov v akademickej obci a aké sú k dispozícii miery ich správnosti, validity, všeobecnosti, dôslednosti a celkovej hodnoty (dotkneme sa scientometrie na úrovni článkov/časopisov/knín/zborníkov, ako aj otázok recenzného konania). Potom sa pokúsime nadviazať súvislosť medzi týmito „metrikami“ a požiadavkami, ktoré máme na dobrých výskumníkov v akademickej obci, a cieľmi, ktoré si stanovujeme pre našu vedeckú kariéru. To v konečnom dôsledku znamená vnieť do diskusie zmysel, integritu výskumu a etiku. V podstate je hlavným cieľom prednášky, aby sme všetci diskutovali a pochopili, prečo sú publikácie ako akademická mena nevyhnutné. Ale aj prečo je zároveň hodnota publikácií potenciálne ohrozená kultúrou „publikuj alebo zahyň“ v akademickej sfére, ktorá dáva vzniknúť papierenským firmám, citačným kruhom, médiám typu „plat“ za publikovanie“ (márnivým) a predátorským časopisom.

ON THE „ACADEMIC CURRENCY“ – WHAT MAKES OR BREAKS A GOOD RESEARCHER THESE DAYS

Abstract:

Let us dive together into the depths of the very medium that fuels the academia but also the research within and that gives purpose to the research and creative work that we do – the publications. We will discuss what the purpose of the publications and the associated processes is in the academia and what measures of their correctness, validity, generality, rigour and overall value are available (we will touch scientometrics on a paper/journal/book/proceedings level as well as peer review issues). We will then try to establish a link between these “metrics” and the requirements we have on good researchers in the academia and the goals that we set ourselves for our scientific careers. This ultimately means bringing purpose, research integrity and ethics into the discussion. In essence, the main purpose of the talk is for us all to discuss and come to the understanding why publications as the academic currency are indispensable. But also why at the same time the value of publications is potentially threatened by the publish or perish culture in the academia, which gives rise and momentum to papermills, citation rings, pay-to-publish (vanity) media and predatory journals.

PRÍSPEVKY NA KONFERENCIU

Mgr. Branislav BABČO

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

DIFERENCIÁCIA METÓD VO VZDELÁVANÍ DOSPELÝCH Z MEDZINÁRODNEJ PERSPEKTÍVY

Abstrakt:

Diferenciácia metód vo vzdelávaní dospelých predstavuje jednu z aktuálnych tém andragogického výskumu, ktorá reflektuje potrebu individualizácie a personalizácie učenia v kontexte dynamických spoločenských a technologických zmien. Rôznorodosť dospeléj populácie z hľadiska skúseností, motivácie a vzdelávacích potrieb vytvára požiadavku na flexibilné metodické prístupy, schopné reagovať na individuálne predpoklady učiacich sa. V medzinárodnej diskusii sa diferenciácia spája s princípmi samoriadeného učenia, využívania digitálnych prostriedkov a adaptívnych stratégií, ktoré podporujú efektívnejšie osvojovanie poznatkov. V slovenskom prostredí ide o oblasť, ktorá sa postupne rozvíja a vyžaduje systematickejšie teoretické aj empirické spracovanie.

DIFFERENTIATION OF METHODS IN ADULT EDUCATION FROM AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE

Abstract:

The differentiation of methods in adult education represents one of the current topics in andragogical research, reflecting the need for individualization and personalization of learning in the context of dynamic social and technological changes. The diversity of the adult population in terms of experience, motivation, and educational needs creates a demand for flexible methodological approaches capable of responding to individual learning conditions. In international discourse, differentiation is associated with the principles of self-directed learning, the use of digital tools, and adaptive strategies that support more effective knowledge acquisition. In the Slovak context, it is an area that is gradually developing and requires more systematic theoretical and empirical elaboration.

Mgr. Benjamín BRŇÁK

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

REFORMA ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA STRÁNKACH DOBOVEJ TLAČE V ROKU 1927

Abstrakt:

Práca prezentuje kvalitatívnu analýzu novinových článkov slovenských politických periodík, denníka Slováka a Slovenského denníka počiatkom roka 1927, so zreteľom na hodnotenie pripravovaného návrhu na reformu organizácie politickej správy. Cieľom práce je zmapovať vývoj názorov a očakávaní najvyznávanejších politických subjektov na Slovensku v skúmanom období – Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a Republikánskej strany zemedelského a maloroľníckeho ľudu (agrárna strana), a vďaka tomu prehĺbiť porozumenie skúmanej problematiky a zároveň poopraviť niektoré príliš zovšeobecňujúce závery, ktoré sa vyskytujú v súčasnej odbornej literatúre. Práca postupne približuje otázku aktuálneho historiografického spracovania problematiky a následne predstavuje chronologický vývoj názorov na reformu verejnej správy z pohľadu dvoch politických periodík.

THE REFORM OF PUBLIC ADMINISTRATION AS REFLECTED IN THE PRESS OF 1927

Abstract:

This paper presents a qualitative analysis of newspaper articles from Slovak political periodicals, the daily Slováka and Slovenský denník, from early 1927, with a focus on the evaluation of a proposed reform of the political administration. The aim of the work is to map the development of the opinions and expectations of the most prominent political entities in Slovakia during the period under review – Hlinka's Slovak People's Party and the Republican Party of Farmers and Smallholders (Agrarian Party) and thus to deepen understanding of the issue under investigation and at the same time to correct some overly generalised conclusions that appear in the current specialized literature. The work gradually approaches the issue of the current historiographical treatment of the issue and subsequently presents the chronological development of views on public administration reform from the perspective of two political periodicals.

Mgr. Miroslav ČECH

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

VŠEOBECNÝ ZÁKLADNÝ PRÍJEM A ĽUDSKÁ DÔSTOJNOSŤ: MEDZI PATERNALIZMOM A AUTONÓMIOU

Abstrakt:

Otázka vzťahu medzi dôstojnosťou, paternalizmom a autonómiou tvorí jadro tejto filozoficko-etickej analýzy. Príspevok skúma, do akej miery možno koncepciu všeobecného základného príjmu chápať ako eticky prijateľnejšiu alternatívu k paternalistickým formám sociálnej politiky, ktoré podmieňujú pomoc štátu splnením určitých kritérií. Na teoretickej úrovni vychádza z filozofických koncepcií dôstojnosti a autonómie a ich aplikácie na otázky sociálnej spravodlivosti. Argumentuje, že paternalistický prístup, založený na kontrole a podmienkach, môže viesť k strate autonómie a k narušeniu dôstojnosti príjemcov sociálnej podpory. Naopak, všeobecný základný príjem možno chápať ako prejav dôvery v jednotlivca a ako prostriedok, ktorý umožňuje reálnu slobodu konať podľa vlastných hodnôt bez ekonomického donútenia. Záver poukazuje na potrebu prehodnotiť morálne základy sociálneho štátu a hľadá rovnováhu medzi spoločenskou zodpovednosťou, solidaritou a autonómiou človeka.

THE UNIVERSAL BASIC INCOME AND HUMAN DIGNITY: BETWEEN PATERNALISM AND AUTONOMY

Abstract:

The question of the relationship between dignity, paternalism and autonomy forms the core of this philosophical and ethical analysis. The paper examines to what extent the concept of Universal Basic Income can be understood as an ethically more acceptable alternative to paternalistic forms of social policy that condition state assistance on the fulfilment of specific criteria. On the theoretical level, it draws on philosophical concepts of dignity and autonomy and their application to issues of social justice. It argues that a paternalistic approach based on control and conditionality may lead to the loss of autonomy and to the violation of the dignity of welfare recipients. Conversely, UBI can be understood as an expression of trust in the individual and as a means of enabling real freedom to act according to one's own values without economic coercion. The conclusion points to the need to reconsider the moral foundations of the welfare state and seeks a balance between social responsibility, solidarity and individual autonomy.

Mgr. Adam ČVIRIK

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

MOŽNOSTI VYUŽITIA TÉMATICKO-APERCEPČNÉHO TESTU (TAT) V SOCIÁLNEJ PRÁCI S ĽUĎMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM

Abstrakt:

Príspevok predstavuje aplikáciu Tématicko-apercepčného testu (TAT) ako projektívnej metódy v praxi sociálnej práce s osobami s mentálnym postihnutím. Výskum, ktorý bol pôvodne súčasťou diplomovej práce autora (Čvirik, 2022), sa zameriaval na analýzu príbehov evokovaných TAT s cieľom zachytiť perцепčno-kognitívne a emočné charakteristiky týchto osôb. Na základe kvalitatívnej analýzy bolo vytvorených niekoľko autorských interpretačných škál, ktoré umožňujú hodnotiť koherenciu rozprávania, emočnú diferenciaciu, porozumenie sociálnej situácii a vzťahovú dynamiku. Výsledky poukázali na to, že osoby s mentálnym postihnutím prostredníctvom TAT vyjadrujú svoj vnútorný svet, potrebu bezpečia, vzťahov a prijatia, hoci v jednoduchej naratívnej forme. Tieto zistenia sú využiteľné v sociálnej diagnostike, pri individuálnom plánovaní sociálnych služieb aj v supervíznej a vzdelávacej praxi sociálnych pracovníkov. Príspevok zároveň otvára diskusiu o možnostiach interdisciplinárneho využitia projektívnych techník v sociálnej práci ako nástroja na hlbšie porozumenie klientovi.

THE USE OF THE THEMATIC APPERCEPTION TEST (TAT) IN SOCIAL WORK WITH PEOPLE WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Abstract:

The paper presents the application of the Thematic Apperception Test (TAT) as a projective method in social work practice with people with intellectual disabilities. The research, originally part of the author's master's thesis (Čvirik, 2022), focused on the analysis of stories evoked by the TAT in order to capture perceptual-cognitive and emotional characteristics of these individuals. Based on qualitative analysis, several original interpretive scales were created to evaluate narrative coherence, emotional differentiation, understanding of social situations, and relationship dynamics. The findings revealed that individuals with intellectual disabilities are able to express their inner world, needs for safety, relationships, and acceptance through TAT stories, although in a simplified narrative form. These insights can be utilized in social diagnostics, in developing individualized care plans, as well as in supervision and professional training of social workers. The paper also opens a discussion on the interdisciplinary use of projective techniques in social work as a tool for deeper understanding of clients.

Prof. PhDr. Jana LEVICKÁ, PhD.

Mgr. Sára DANIELOVÁ

Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Fakulta sociálnych vied

Sekcia 4: Sociálna práca, zdravie a kvalita života

NEVIDITELNÍ ZÁKAZNÍCI: SKÚSENOSTI RÓMOV S ODMIETNUTÍM PRÍSTUPU K SLUŽBÁM NA SLOVENSKU

Abstrakt:

Príspevok sa zameriava na problematiku diskriminácie Rómov v prístupe k verejným a súkromným službám na Slovensku. Prostredníctvom kvalitatívneho prístupu analyzuje skúsenosti Rómov, ktorí čelili odmietnutiu vstupu či obsluhy v reštauráciách, baroch, hoteloch, kaderníctvach alebo iných komerčných zariadeniach. Takéto formy diskriminácie, hoci sú často neformálne a ťažko preukázateľné, predstavujú závažné porušenie princípu rovnakého zaobchádzania a majú dlhodobý vplyv na dôveru Rómov voči majoritnej spoločnosti a jej inštitúciám.

INVISIBLE CUSTOMERS: ROMA EXPERIENCES WITH DENIAL OF ACCESS TO SERVICES IN SLOVAKIA

Abstract:

This paper focuses on the issue of discrimination against Roma in accessing public and private services in Slovakia. Using a qualitative approach, it analyzes the experiences of Roma who faced denial of entry or service in restaurants, bars, hotels, hairdressers, or other commercial establishments. Such forms of discrimination, though often informal and difficult to prove, constitute a serious violation of the principle of equal treatment and have a long-term impact on the trust of Roma towards the majority society and its institutions.

Mgr. Beáta DORKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

PÁPEŽ FRANTIŠEK A MÉDIÁ: KOMUNIKÁCIA CITLIVÝCH TÉM V SÚČASNEJ CIRKVI

Abstrakt:

Výskum sa zameriava na komunikáciu pápeža Františka v kontexte médií, predovšetkým pri otváraaní a interpretovaní citlivých spoločensko-náboženských tém v súčasnej Cirkvi. Špecifickým predmetom analýzy je oficiálna komunikácia Vatikánu týkajúca sa LGBT otázok a mediálna pozornosť, ktorú tieto témy získali počas pontifikátu pápeža Františka. LGBT problematika predstavuje oblasť, v ktorej spôsob komunikácie zohráva zásadnú úlohu pri formovaní verejnej mienky a cirkevného diskurzu. Pápež František sa od začiatku svojho pontifikátu vyznačoval jazykom, ktorý spájal pastorálnu empatiu s mediálnou otvorenosťou. Jeho vyjadrenia sa často stávali predmetom intenzívneho mediálneho záujmu – niektoré sú interpretované ako prelomové, iné ako kontroverzné. Mediálne spracovanie jeho slov neraz ovplyvnilo spôsob, akým verejnosť vníma nielen jeho osobné postoje, ale aj oficiálnu pozíciu Vatikánu k LGBT otázkam. Analýza vychádza z prehľadu vybraných médií a metodologickej prípravy obsahovej analýzy, ktorá má slúžiť ako základ pre ďalší výskum. Cieľom je porovnať oficiálne vyjadrenia a posolstvá pápeža Františka s ich mediálnymi interpretáciami, aby sa lepšie pochopil komunikačný proces medzi Cirkvou a spoločnosťou. Zároveň sa text usiluje ukázať, ako Františkov štýl – charakterizovaný jednoduchosťou, obraznosťou a dôrazom na milosrdenstvo – vytvára nový model cirkevnej komunikácie, ktorá sa snaží vstupovať do dialógu so svetom prostredníctvom jazyka súcitu a prijatia.

POPE FRANCIS AND THE MEDIA: COMMUNICATING SENSITIVE ISSUES IN THE CONTEMPORARY CHURCH

Abstract:

The research focuses on Pope Francis's communication within the context of modern media, particularly in addressing and interpreting sensitive socio-religious issues in the contemporary Church. A specific subject of the analysis is the official communication of the Vatican concerning LGBT matters and the media attention these topics have received during Pope Francis's pontificate. The issue of LGBT people represents an area in which the style of communication plays a crucial role in shaping public opinion and the Church's discourse. Since the beginning of his pontificate, Pope Francis has been characterized by a language that combines pastoral empathy with media openness. His statements have often become the subject of intense media interest—some interpreted as groundbreaking, others as controversial. Media portrayals of his words have frequently influenced how the public perceives not only his personal views but also the official position of the Vatican on LGBT issues. The analysis is based on a review of selected media sources and a methodological framework for content analysis that serves as a foundation for further research. The aim is to compare Pope Francis's official statements and messages with their media interpretations in order to better understand the communication process between the Church and society. Furthermore, the text seeks to demonstrate how Francis's style—characterized by simplicity, vivid imagery, and an emphasis on mercy—creates a new model of ecclesial communication that strives to engage in dialogue with the world through a language of compassion and acceptance.

PaedDr. Ľubica ĎURAJDOVÁ, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, , Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

LÍDERSTVO V ŠKOLÁCH OČAMI PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV

Abstrakt:

Leadership v školskom prostredí zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní kultúry školy, motivácii zamestnancov a dosahovaní vzdelávacích cieľov. Tento článok sa zameriava na to, ako pedagogickí zamestnanci stredných škôl vnímajú lídra vo svojom pracovnom prostredí. Výskum realizovaný prostredníctvom dotazníkov odhaľuje, že lídrom nie je vždy osoba riaditeľ školy. Článok prináša odporúčania pre školskú prax a naznačuje smerovanie ďalšieho výskumu v oblasti vnímania lídra v školskom kolektíve.

SCHOOL LEADERSHIP THROUGH THE EYES OF TEACHING STUFF

Abstract:

Leadership in the school environment plays a key role in shaping school culture, motivating staff, and achieving educational goals. This paper focuses on how secondary school teachers perceive leadership within their workplace. Research conducted through questionnaires reveals that the leader is not always the school principal. Respondents often identify other individuals as leaders, including colleagues who demonstrate professional competence, support, and the ability to inspire others. The article offers recommendations for educational practice and outlines directions for further research into leadership perception within school communities.

PhDr. Erika FEDOROVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta

Sekcia 5: Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy

GENERAČNÉ TICH A EMOCIONÁLNA PARALÝZA V PRÓZE MONIKY KOMPANÍKOVEJ

Abstrakt:

Príspevok Generačné ticho a emocionálna paralýza v próze Moniky Kompaníkovej sa zameriava na interpretáciu románu Na sútoku (2016), v ktorom autorka prostredníctvom subtilnej naratívnej štruktúry a psychologicky precíznej charakterizácie postáv tematizuje vnútorné napätia a komunikačné bloky v rodinných vzťahoch. Analýza vychádza z konceptu ticha ako literárneho a psychologického fenoménu, ktorý sa stáva prejavom emocionálnej uzavretosti a generačnej odcudzenosti. Cieľom príspevku je poukázať na poetiku ticha a detailu, prostredníctvom ktorej Kompaníková zachytáva procesy emocionálnej paralýzy, potlačenej bolesti a rozpadu medzigeneračnej komunikácie. Interpretácia zároveň odhaľuje, že román možno čítať ako intímnu psychologickú výpoveď i ako reflexiu širších spoločenských tendencií, ktoré odhaľujú krehkosť, fragmentárnosť a zraniteľnosť súčasnej rodiny v kontexte premeny hodnôt a individualizácie spoločnosti.

GENERATIONAL SILENCE AND EMOTIONAL PARALYSIS IN MONIKA KOMPANÍKOVÁ'S PROSE

Abstract:

The article Generational Silence and Emotional Paralysis in Monika Kompaníková's prose focuses on the interpretation of the novel Na sútoku (2016), in which the author uses a subtle narrative structure and psychologically precise characterization to address internal tensions and communication barriers in family relationships. The analysis is based on the concept of silence as a literary and psychological phenomenon that becomes a manifestation of emotional closedness and generational alienation. The aim of the literary contribution is to highlight the poetics of silence and detail through which Kompaníková captures the processes of emotional paralysis, suppressed pain, and the breakdown of intergenerational communication. The interpretation also reveals that the novel can be read as an intimate psychological statement as well as a reflection of broader social trends that reveal the fragility, fragmentation, and vulnerability of the contemporary family in the context of changing values and the individualization of society.

PhDr. Jana HADRYOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

**PEDAGOGICKO-ORGANIZAČNÉ A DUCHOVNÉ ASPEKTY
DIEVČENSKÉHO ŠKOLSTVA V RUŽOMBERKU:
RÍMSKOKATOLÍCKA DIEVČENSKÁ ĽUDOVÁ A
MEŠTIANSKA ŠKOLA POD VEDENÍM SESTIER SATMÁROK
V ROKOCH 1885 – 1919**

Abstrakt: Príspevok podáva analýzu a interpretáciu vývoja Rímskokatolíckej dievčenskej ľudovej a meštianskej školy v Ružomberku období rokov 1885 až 1919. Primárne sa zameriava na pedagogickú a organizačnú činnosť Kongregácie milosrdných sestier sv. Vincenta – satmárok, ktorá školu viedla. Pôsobenie inštitúcie je zasadené do širšieho kontextu uhorskej centralistickej školskej politiky, ktorá bola silne ovplyvnená maďarizačnými snahami, najmä po prijatí Apponyiho školských zákonov. Práca je založená na exegéze primárnych historických prameňov, predovšetkým školských výročných správ. Kľúčovým momentom bolo etablovanie sestier v roku 1885, ktoré pod vedením sr. Kláry Boty vytvorili stabilné a kvalitné edukačné centrum. Obsah výučby bol zameraný na religióznu výchovu, s cieľom formovať uvedomelého kresťana a občana. Zároveň však bol kladený dôraz na rozvoj praktických a umeleckých zručností, čo zabezpečovali kvalifikované rehoľné sestry-učiteľky i civilní pedagógovia. Kontinuita a vysoká úroveň školy pretrvala aj v náročných podmienkach prvej svetovej vojny. V dôsledku týchto faktorov si dievčenská škola vydobyla status významného regionálneho vzdelávacieho centra.

**PEDAGOGICAL, ORGANIZATIONAL AND SPIRITUAL
ASPECTS OF GIRLS' EDUCATION IN RUŽOMBEROK:
ROMAN CATHOLIC GIRLS' FOLK AND BOURGEOIS
SCHOOL UNDER THE LEADERSHIP OF THE SATMAR
SISTERS IN THE YEARS 1885 – 1919**

Abstract: This article provides an analysis and interpretation of the development of the Roman Catholic Girls' folk and bourgeois school in Ružomberok during the period 1885 to 1919. It primarily focuses on the pedagogical and organizational activities of the Congregation of the Sisters of Charity of St. Vincent – the Satmar Sisters, who administered the school. The institution's operation is placed within the broader context of hungarian centralist school policy, which was strongly influenced by Magyarization efforts, particularly after the adoption of the Apponyi school laws. The work is based on the exegesis of primary historical sources, predominantly school annual reports. A key moment was the establishment of the sisters in 1885, who, under the leadership of Sister Klára Bota, created a stable and high-quality educational center. The content of the instruction was focused on religious education, with the aim of forming a conscious Christian and citizen. At the same time, however, emphasis was placed on the development of practical and artistic skills, which was ensured by qualified teaching nuns and lay educators. The continuity and high standard of the school persisted even in the demanding conditions of the First World War. As a result of these factors, the girls' school earned the status of a significant regional educational center.

Mgr. Marcel HANIŠ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

DÔSTOJNOSŤ DIEŤAŤA A SUROGÁCIA V KONTEXTE TEOLÓGIE TELA JÁNA PAVLA II.

Abstrakt:

Surogácia, ako jedna z alternatív riešenia neplodnosti, predstavuje zásadnú výzvu pre bioetiku a morálnu teológiu, najmä pokiaľ ide o dôstojnosť dieťaťa. Tento článok sa zameriava na teologickú reflexiu surrogácie v kontexte teológie tela Jána Pavla II., ktorá osobitne zdôrazňuje neoddeliteľné spojenie medzi manželským aktom, plodením a dôstojnosťou osoby. Vychádzajúc z učenia o snubnej láske a jej orientácii na plodenie, teológia tela ukazuje, že oddelenie plodenia od manželského aktu oslabuje nielen integritu manželskej lásky, ale zároveň ohrozuje chápanie dieťaťa ako daru a osoby. Analýza preto odhaľuje, že prax surrogácie nie je len technickým či etickým problémom, ale dotýka sa samotnej dôstojnosti dieťaťa a jeho postavenia v medziľudských a rodinných vzťahoch.

THE DIGNITY OF THE CHILD AND SURROGACY IN THE CONTEXT OF JOHN PAUL II'S THEOLOGY OF THE BODY

Abstract:

Surrogacy, as one of the alternatives for addressing infertility, represents a fundamental challenge for bioethics and moral theology, particularly with regard to the dignity of the child. This article focuses on the theological reflection on surrogacy in the context of John Paul II's theology of the body, which emphasizes the inseparable connection between the marital act, procreation, and the dignity of the person. Drawing on the teaching on spousal love and its orientation toward procreation, the theology of the body demonstrates that separating procreation from the marital act weakens not only the integrity of marital love but also endangers the understanding of the child as both a gift and a person. The analysis therefore reveals that the practice of surrogacy is not merely a technical or ethical issue, but one that touches upon the very dignity of the child and his or her place within interpersonal and family relationships.

Mgr. Bc. Annamária HANUSOVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

MOŽNOSTI VYUŽITIA UMELEJ INTELIGENCIE (AI) V PROGRAME FILOZOFIA PRE DETI: TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ A VÝSKUMNÝ RÁMEC

Abstrakt:

Cieľom príspevku je predstaviť teoretické východiská a výskumný zámer dizertačnej práce zameranej na možnosti využitia umelej inteligencie (AI) v programe Filozofia pre deti (Philosophy for Children – P4C). Príspevok skúma, ako môže AI podporiť rozvoj kritického, kreatívneho a angažovaného myslenia detí, a to bez narušenia filozofickej a hodnotovej podstaty programu. Obsahovo sa príspevok sústreďuje na prepojenie princípov P4C s aktuálnymi trendmi využívania umelej inteligencie vo vzdelávaní. Predstavuje teoretický model AI ako kognitívneho a didaktického partnera, ktorý môže prispieť k tvorbe senzibilizačných textov, metodických pomôcok a reflexívnych otázok pre prácu vo filozofickom kruhu. Zámerom výskumu je zistiť, do akej miery dokáže AI prispieť k tvorbe materiálov, ktoré sú nielen jazykovo a obsahovo primerané, ale aj filozoficky podnetné a podporujú rozvoj premýšľania v duchu Lipmanovej tradície. Teoretický prínos práce spočíva v preskúmaní hraníc medzi ľudskou a umelo inteligentnou tvorivosťou vo filozofickej edukácii. Očakávaným výsledkom je vytvorenie rámca pre zodpovedné a tvorivé využívanie AI vo filozofickej edukácii, ktorý prispeje k rozšíreniu možností učiteľa pri podpore myslenia a diskusie v duchu programu P4C.

THE POSSIBILITIES OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) IN THE PHILOSOPHY FOR CHILDREN (P4C) PROGRAMME: THEORETICAL FOUNDATIONS AND RESEARCH FRAMEWORK

Abstract: The aim of the paper is to present the theoretical foundations and research design of a dissertation project focused on the possibilities of using artificial intelligence (AI) within the Philosophy for Children (P4C) program. The paper explores how AI can support the development of critical, creative, and caring thinking in children while preserving the philosophical and ethical essence of the program. The content of the paper focuses on connecting the core principles of P4C with current trends in the educational use of artificial intelligence. It introduces a theoretical model of AI as a cognitive and didactic partner, which can contribute to the creation of stimulus (sensitivity) texts, methodological materials, and reflective questions for use within the philosophical community of inquiry. The research aims to determine the extent to which AI can contribute to the creation of materials that are not only linguistically and conceptually appropriate but also philosophically stimulating and supportive of reasoning in the spirit of Lipman's tradition. The theoretical contribution of the work lies in examining the boundaries between human and artificial creativity in philosophical education. The expected outcome is the development of a framework for the responsible and creative use of AI in philosophical education, which may expand teachers' possibilities in fostering thinking and dialogue in the spirit of the P4C program.

ThLic. Adriána HARČARIKOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

KREŠŤANSKÁ VIERA A MODLITBA – POMOC PRI PREKONÁVANÍ ROZLIČNÝCH SKÚŠOK V ŽIVOTE ALEBO „VŠETKO JE MOŽNÉ TOMU KTO VERÍ“

Abstrakt:

Mnohí z nás vedia, že základom kresťanského života je viera. Viera je svetlom pri hľadaní zmyslu života. Viera človeka nabáda vytrvať na ceste za cieľom. Povzbudzuje k prekonávaniu neúspechu či životnej krízy. Treba si uvedomiť, že ak by viera v živote človeka absentovala, jeho duševné zdravie by mohlo utrpieť hneď pri prvej vážnejšej prekážke. Viera v Boha dodáva človeku silu kráčať v živote ďalej napriek ťažkostiam. Modlitba je vyznaním a prejavom našej viery, avšak je aj silou a životom. Keď sa prestávame modliť, prestávame veriť. Bez modlitby totiž naša viera slabne a stráca sa. Zanedbávanie modlitby znamená upadanie viery. Ježiš ubezpečil apoštolov, keď povedal, že „všetko je možné tomu, kto verí“ (Mk 9, 23). Apoštoli vedeli, že veriť znamená prestať dôverovať sebe a dovoliť Ježišovi, aby v nich konal on sám. Modlitba je teda osobným a dôverným stretnutím človeka s Bohom. Pri každej modlitbe si musíme uvedomiť, že stojíme pred Stvoriteľom neba i zeme, pred jediným Bohom, ktorý nás miluje. Modlitba, ako vieme je najúčinnjší liek pre všetkých, ako v chorobe, trápení, tak i ako ochrana pred hriechom. Je teda obzvlášť dôležité pri rôznych ťažkostiach pozdvihnúť oči k Bohu a skrze vrúčne modlitby prosiť o jeho milosrdenstvo pre našu záchranu. Boh sa priblížil k človeku, aby ten ho mohol lepšie a dôvernejšie poznať. To je dôvod, prečo má človek Boha, nášho Pána, velebiť, chváliť, prosiť a ďakovať mu. Cieľom príspevku je poukázať na dôležitosť viery v Boha a jej dopad na život kresťana. V príspevku analyzujeme taktiež modlitbu, skrze ktorú sa dostávame do osobného spoločenstva s Bohom a vyprosujeme si ňou milosti.

CHRISTIAN FAITH AND PRAYER – HELP IN OVERCOMING VARIOUS TRIALS IN LIFE OR “EVERYTHING IS POSSIBLE TO HE WHO BELIEVES”

Abstract: Many of us know that the foundation of Christian life is faith. Faith is the light in the search for the meaning of life. Faith encourages a person to persevere on the path to the goal. It encourages overcoming failure or a life crisis. It is necessary to realize that if faith were absent in a person's life, his mental health could suffer at the first serious obstacle. Faith in God gives a person the strength to move forward in life despite difficulties. Prayer is a confession and expression of our faith, but it is also strength and life. When we stop praying, we stop believing. Without prayer, our faith weakens and is lost. Neglecting prayer means a decline in faith. Jesus assured the apostles when he said that "all things are possible to him who believes" (Mark 9:23). The apostles knew that believing meant ceasing to trust in oneself and allowing Jesus to act in them. Prayer is therefore a personal and intimate encounter between man and God. In every prayer we must realize that we stand before the Creator of heaven and earth, before the only God who loves us. Prayer, as we know, is the most effective medicine for all, both in illness, suffering, and as protection from sin. Therefore, it is especially important in various difficulties to raise our eyes to God and through fervent prayers to ask for his mercy for our salvation. God has come closer to man so that he may know him better and more intimately. That is why man should glorify, praise, pray and thank God, our Lord. The aim of the article is to point out the importance of faith in God and its impact on the life of a Christian. In the article we also analyze prayer, through which we enter into personal communion with God and ask for graces.

Mgr. Lenka HORVÁTHOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 4: Sociálna práca, zdravie a kvalita života

EXPERIMENTOVANIE S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI U ADOLESCENTOV Z MRK VO VZŤAHU K VYBRANÝM PSYCHOSOCIÁLNYM PREMENNÝM

Abstrakt:

Príspevok prezentuje parciálne výsledky kvantitatívneho výskumu realizovaného v roku 2024, ktorý bol zameraný na rôzne formy rizikového správania u adolescentov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Cieľom príspevku je zmapovať skúsenosti adolescentov z MRK s návykovými látkami v kontexte psychosociálnych premenných a porovnať ich s bežnou populáciou. Zber dát prebehol v roku 2024 prostredníctvom online dotazníka na základných a stredných školách v celej SR u 875 respondentov vo veku 10 – 19 rokov pochádzajúcich prevažne z MRK. Spracovanie bolo realizované metódou deskripcie. K významným výsledkom patrí zistenie, že aj z dôvodu horšieho prístupu výskumného súboru k technológiám a službám, miera rizikového správania je v sledovaných oblastiach významná, a v niektorých aspektoch dokonca presahuje mieru bežnej populácie.

EXPERIMENTATION WITH ADDICTIVE SUBSTANCES AMONG ADOLESCENTS FROM MRC IN RELATION TO SELECTED PSYCHOSOCIAL VARIABLES

Abstract:

The paper presents partial results of quantitative research conducted in 2024, which focused on various forms of risky behavior among adolescents from marginalized Roma communities (MRC). The aim of the paper is to map the experiences of adolescents from MRK with addictive substances in the context of psychosocial variables and compare them with the general population. Data collection took place in 2024 via an online questionnaire in primary and secondary schools throughout Slovakia among 875 respondents aged 10–19, mainly from MRK. The data was processed using the descriptive method. One of the significant findings is that, even due to the research sample's poorer access to technology and services, the level of risky behavior in the areas studied is significant and, in some aspects, even exceeds that of the general population.

PaedDr. Natália HRKOTÁČOVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

**DIGITÁLNA GRAMOTNOSŤ V UČITEĽSKOM
VZDELÁVANÍ: POROVNANIE KOMPETENČNÝCH
KATEGÓRIÍ SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH
VYSOKOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV**

Abstrakt:

Predmetom príspevku je identifikácia úrovne digitálnych kompetencií študentov učiteľských študijných programov na vysokých školách v Slovenskej republike a Českej republike, pomocou nástroja europass v kategóriách: Digitálne zručnosti; Informačná a dátová gramotnosť; Komunikácia a spolupráca; Tvorba digitálneho obsahu; Bezpečnosť; Riešenie problémov. Cieľom kvantitatívneho výskumu bolo zistenie úrovne digitálnych kompetencií výskumnej vzorky. Analýza získaných dát poukazuje na významné rozdiely v úrovni digitálnych kompetencií medzi študentmi z vybraných krajín. Príspevok zároveň reflektuje možnosti využitia europass ako nástroja mapovania a rozvoja digitálnych zručností v akademickom prostredí.

**DIGITAL LITERACY IN TEACHER EDUCATION: A
COMPARISON OF THE COMPETENCE COMPONENTS OF
SLOVAK AND CZECH UNIVERSITY STUDENTS**

Abstract:

The subject of the paper is the identification of the level of digital competences of students of teacher education programmes at universities in the Slovak Republic and the Czech Republic, using the Europass tool in the categories: Digital skills; Information and data literacy; Communication and collaboration; Digital content creation; Security; Problem solving. The aim of the quantitative research was to determine the level of digital competences of the research sample. The analysis of the obtained data points to significant differences in the level of digital competences between students from selected countries. The paper also reflects on the possibilities of using Europass as a tool for mapping and developing digital skills in an academic environment.

PaedDr. Mária HROBKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

EFEKTÍVNE METÓDY UČENIA ANGLICKÉHO JAZYKA V PRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá charakteristikou a praktickou aplikáciou efektívnych vyučovacích metód na hodinách anglického jazyka v primárnom vzdelávaní. V kontexte rastúceho záujmu o efektívne jazykové vzdelávanie sú predstavené tri metodické prístupy – multisenzorické učenie, gamifikácia a kontextové učenie, ktoré reflektujú potrebu aktívneho, zážitkového a zmysluplného učenia. Výskumná časť sleduje reakcie žiakov počas vyučovania, pričom pozornosť je venovaná ich aktivite, jazykovým prejavom a emocionálnemu zapojeniu v kontexte aplikácie uvedených metód. Príspevok tak ponúka pohľad na prepojenie efektívnych vyučovacích metód s každodennou praxou na hodinách anglického jazyka v primárnom vzdelávaní.

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE IN PRIMARY EDUCATION

Abstract:

The paper explores the characteristics and practical application of effective teaching methods in English language lessons in primary education. In the context of growing interest in efficient language education, three methodological approaches are presented – multisensory learning, gamification, and contextual learning, which reflect the need for active, experiential, and meaningful learning. The research section observes pupils' reactions during lessons, with particular attention paid to their activity, language expression, and emotional engagement in the context of applying the mentioned methods. Thus, the paper offers an insight into the connection between effective teaching methods and everyday practice in English language lessons in primary education.

PhDr. Marcela HUDÁKOVÁ

Pravoslávna bohoslovecká fakulta v Prešove

Sekcia 4: Sociálna práca, zdravie a kvalita života

ZDRAVIE, OPATERA A ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ PACIENTOV V HOSPICOCH

Abstrakt:

Cieľom tohto článku je preskúmať celkovú pohodu a zdravotný stav jednotlivcov prijatých do hospicov. Cieľom je určiť, ako komplexný tímový prístup a holistická starostlivosť ovplyvňujú ich pocit spokojnosti a kvalitu života. Tento text, určený pre vedeckú konferenciu pre doktorandov, zdôrazňuje súvislosť medzi vedeckými poznatkami a ich aplikáciou, podporu spolupráce medzi rôznymi disciplínami a dodržiavanie etických princípov vo vedeckej práci.

Výskumné otázky položené v tomto článku sa zameriavajú na identifikáciu premenných, ktoré ovplyvňujú celkovú spokojnosť pacientov so životom, posúdenie efektívnych postupov a preskúmanie dôležitosti spolupráce medzi rôznymi špecializáciami v paliatívnej starostlivosti. Použitá metodológia zahŕňa prehľad vedeckých publikácií, analýzu konkrétnych prípadov a rozhovory s kvalifikovanými špecialistami.

Štúdia zistila, že integrovaný prístup, ktorý rieši fyzické, duševné, sociálne a duchovné potreby, výrazne zlepšuje celkovú kvalitu života pacientov. Spolupráca medzi rôznymi špecialistami, ako sú lekári, zdravotné sestry, psychológovia, sociálni pracovníci a duchovní, je nevyhnutná pre poskytovanie komplexnej starostlivosti. Text tiež poskytuje prehľad nástrojov používaných na hodnotenie celkovej kvality života pacientov v hospici a identifikuje oblasti pre budúci výskum a klinickú prax.

HEALTH AND CARE OF PATIENTS IN HOSPICES, AS WELL AS THEIR OVERALL QUALITY OF LIFE

Abstract: The aim of this article is to examine the overall well-being and health status of individuals admitted to hospices. The aim is to determine how a comprehensive team approach and holistic care affect their sense of satisfaction and quality of life. This text, intended for a scientific conference for doctoral students, emphasizes the connection between scientific knowledge and its application, the promotion of cooperation between different disciplines, and adherence to ethical principles in scientific work.

The research questions posed in this article focus on identifying variables that influence patients' overall satisfaction with life, assessing effective practices, and examining the importance of collaboration between different specialties in palliative care. The methodology used includes a review of scientific publications, analysis of specific cases, and interviews with qualified specialists.

The study found that an integrated approach that addresses physical, mental, social, and spiritual needs significantly improves patients' overall quality of life. Collaboration between various specialists, such as doctors, nurses, psychologists, social workers, and clergy, is essential for providing comprehensive care. The text also provides an overview of tools used to assess the overall quality of life of hospice patients and identifies areas for future research and clinical practice.

Mgr. Marián JANÍK

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

RENASANCIA KLASICKÉHO HYLEMORFIZMU VO SVETLE MODERNEJ VEDY

Abstrakt:

V tomto príspevku skúmame prepojenie aristotelovsko-tomistickej teórie hylemorfizmu a súčasných prírodných vied. Nadväzujeme pritom na sériu polemických českých článkov o vzťahu hylemorfizmu a modernej vedy. Súhlasíme, že hylemorfizmus ako všeobecná teória zmeny je nezávislý od prírodných vied. Navyše však tvrdíme, že jeho konkrétna aplikácia ako metafyzickej paradigmy na prírodu si prírodné vedy nevyhnutne vyžaduje. Kľúčovou otázkou teda nie je, či hylemorfické substancie existujú, ale ktoré objekty v prírode nimi sú. Na základe vnútornej logiky hylemorfizmu navrhujeme rámcové empirické kritériá, ktoré môžu pomôcť pri identifikovaní substancií. Analýzou konkrétnych fyzikálnych príkladov a teórií uvažujeme dve možné podoby tomistickej ontológie prírody, založené na fyzikálnom redukcionizme a fyzikálnom pluralizme. Tým prispievame k plodnému dialógu medzi aristotelovsko-tomistickou filozofiou a modernými prírodnými vedami.

THE RENAISSANCE OF CLASSICAL HYLOMORPHISM IN THE LIGHT OF MODERN SCIENCE

Abstract:

In this talk we investigate the connection of the Aristotelian-thomistic theory of hylomorphism and contemporary natural sciences. We build on a series of polemical Czech articles concerning the relationship between hylomorphism and modern science. We agree that hylomorphism as a general theory of change is independent of natural sciences. However, we further argue that its concrete application as a metaphysical paradigm to nature necessarily requires them. The key issue is thus not whether hylomorphic substances exist but which objects in nature count as such. Based on the internal logic of hylomorphism, we propose framework empirical criteria that can help to identify substances. By analyzing concrete physical examples and theories, we propose two possible versions of Thomistic ontology of nature based on physical reductionism and physical pluralism. In this way, we contribute to a fruitful dialogue between Aristotelian-Thomistic metaphysics and modern natural sciences.

Mgr. Jana JARIMOVÁ

Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

ARCHÍVY TICHÁ: REKONŠTRUKCIA ŽIDOVSKÝCH OSUDOV PO VIEDENSKEJ ARBITRÁŽI Z FRAGMENTÁRNYCH PRAMEŇOV

Abstrakt:

Cieľom príspevku je analyzovať metodologické a interpretačné prístupy k rekonštrukcii židovských osudov na území dnešného Košického kraja po Viedenskej arbitráži (1938 – 1945), keď sa región stal súčasťou Maďarského kráľovstva a miestne židovské komunity čelili postupnej dezintegrácii, stratám občianskych práv a fyzickej likvidácii. Výskum vychádza z heterogénnych a torzovitých prameňov – archívnych fondov Štátneho archívu v Košiciach a jeho pobočiek, dochovaných matrík, policajných záznamov, korešpondencie, súdnych spisov, ako aj z medzinárodných databáz (Yad Vashem, JewishGen, MŽK). Fragmentárnosť týchto zdrojov je chápaná nie ako prekážka, ale ako epistemologická výzva, ktorá odhaľuje samotnú povahu pamäťového ticha. Metodologicky sa príspevok opiera o mikrohistorický prístup a koncept „archívov ticha“, pričom využíva digitálne nástroje – priestorové mapovanie, sieťovú analýzu a komparáciu lokálnych archívov – na identifikáciu súvislostí medzi jednotlivými osudmi. Interdisciplinárny charakter výskumu spája historickú analýzu, teóriu pamäti a etiku reprezentácie, aby ukázal, že aj z fragmentov možno vytvoriť významovo konzistentný obraz zániku a pretrvávania židovskej prítomnosti v regióne.

ARCHIVES OF SILENCE: RECONSTRUCTION OF JEWISH FATES AFTER THE VIENNA ARBITRATION FROM FRAGMENTARY SOURCES

Abstract:

The aim of the paper is to analyze methodological and interpretative approaches to the reconstruction of Jewish fates in the territory of today's Košice region after the Vienna Arbitration (1938 - 1945), when the region became part of the Kingdom of Hungary and local Jewish communities faced gradual disintegration, losses of civil rights and physical liquidation. Research is based on heterogeneous and torsion sources - archival funds of the State Archives in Košice and its branches, preserved registers, police records, correspondence, court files, as well as international databases (Yad Vashem, Jewishgen, MoM). The fragmentation of these sources is understood not as an obstacle, but as an epistemological challenge that reveals the very nature of memory silence. Methodologically, the contribution is based on a microhistoric approach and the concept of "silence archives", using digital tools - spatial mapping, network analysis and comparison of local archives - to identify the context between the fates. The interdisciplinary nature of the research combines historical analysis, memory theory, and the ethics of representation to show that the fragments can also create a meaningful image of the extinction and persistence of the Jewish presence in the region.

Mgr. Tamara JENČOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

ČÍTANIE AKO VEDECKÁ VÝZVA: CESTA OD SPOROV KU KONSENZU

Abstrakt:

Veda o čítaní by sa mala opierať o neustále sa rozvíjajúcu dôkazovú základňu založenú na vedeckej metóde. Desaťročia základného výskumu a randomizovaných kontrolovaných štúdií intervencií a inštruktážnych postupov vytvorili rozsiahlu empirickú bázu, ktorá poskytuje usmernenia pre osvedčené praktiky vo výučbe čítania, čitateľských intervenciách a včasnej identifikácii žiakov s rizikom ťažkostí v čítaní. Napriek tomu sa otázky o tom, čo predstavuje veda o čítaní, opätovne objavujú, čo vedie k dezinformáciám vo verejnom priestore a k mylnému vnímaniu medziodborových konsenzov ako rozdielnych názorov vedcov. Cieľom tohto článku je kriticky prehodnotiť vedu o čítaní epistemologickou optikou, definovať, čo predstavujú dôkazy vo vede o čítaní, a ponúknuť systematické zhodnotenie oblastí s presvedčivými dôkazmi, sľubnými zisteniami alebo obmedzenou podporou empirickými dátami. Diskutujeme aj o perspektívnych oblastiach výskumu, ktoré by mohli posunúť vedu o čítaní vpred a zabezpečiť efektívnu podporu rozvoja čitateľských kompetencií všetkých detí, vrátane inkluzívnych a individualizovaných prístupov, pričom dôraz kladieme na kumulatívny, dôkazmi podložený a metodologicky robustný prístup.

READING AS A SCIENTIFIC CHALLENGE: THE PATH FROM CONTROVERSY TO CONSENSUS

Abstract:

Reading science should be based on a continuously developing evidence base based on the scientific method. Decades of basic research and randomized controlled trials of interventions and instructional practices have created a vast empirical base that provides guidance for best practices in reading instruction, reading interventions, and early identification of students at risk for reading difficulties. Nevertheless, questions about what constitutes reading science resurface repeatedly, leading to misinformation in the public sphere and the misperception of interdisciplinary consensus as differing scholarly opinions. The aim of this article is to critically reexamine reading science from an epistemological perspective, defining what constitutes evidence in reading science, a systematic review with strong evidence, promising findings, or limited empirical support. We also discuss promising areas of research that could advance the science of reading forward and ensure effective support for the development of reading competencies for all children, including inclusive and individualized approaches, emphasizing a cumulative, evidence-based, and methodologically robust approach.

ThLic. Ráchel KAMINSKÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

HISTORICKO-LITERÁRNE PROSTREDIE MODLITBY MANASSESA

Abstrakt:

Modlitba kráľa Manassea je jednou z najznámejších individuálnych kajúcich modlitieb intertestamentálnej literatúry Starého zákona. Zároveň nás však doterajší vedecký výskum v tejto oblasti priviedol k presvedčeniu, že Modlitbu Manassea je z viacerých opodstatnených dôvodov možné zaradiť k žánru kajúcich modlitieb obdobia Druhého chrámu, špecifických ich formálnou a obsahovou stránkou. Prostredníctvom predmetnej štúdie je naším cieľom posúdiť Modlitbu Manassea nie len na základe obsahového či formálneho hľadiska, ale zároveň nastoliť odpoveď na otázku týkajúcu sa žánru tejto modlitby a teda, že na základe primárnej definície je možné zaradiť túto modlitbu do koncepčného rámca kajúcich modlitieb v ich historickom a literárnom rozmere. Príspevok vychádza zo štúdia primárnej literatúry autorov, ktorí ako prví systematicky skúmali vznik, vývoj a formovanie modlitby judaizmu Druhého chrámu, ktorá sa stala znakom spájania jednotlivých žánrov do nových kombinácií a obrazom pokánia, ktoré sa stalo každodennou skutočnosťou človeka. V tomto rozmere chceme poukázať na aktuálnosť skúmanej témy a pokladáme za dôležité priniesť nové poznatky a informácie o skúmanej problematike, využívajúc všetku dostupnú zahraničnú literatúru a vlastný vedecký prínos.

THE HISTORICAL AND LITERARY CONTEXT OF THE PRAYER OF MANASSEH

Abstract:

The Prayer of Manasseh is one of the most famous individual penitential prayers in the intertestamental literature of the Old Testament. At the same time, however, scientific research in this area has led us to believe that Manasseh's Prayer can be classified as a penitential prayer of the Second Temple period, specific in its form and content, for several valid reasons. Through this study, our goal is to evaluate the Prayer of Manasseh not only from a content and formal perspective, but also to answer the question concerning the genre of this prayer and thus, based on the primary definition, to classify this prayer within the conceptual framework of penitential prayers in their historical and literary dimension. The article is based on a study of primary literature by authors who were the first to systematically examine the origin, development, and formation of Second Temple Judaism prayer, which became a symbol of combining individual genres into new combinations and an image of repentance that became an everyday reality for people. In this context, we want to highlight the relevance of the topic under study and consider it important to bring new insights and information on the issue, using all available foreign literature and our own scientific contribution.

Mgr. Karin KOPASOVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

POROVNANIE TRANSLAČNEJ ČINNOSTI VO VÝPOVEDIACH VIACJAZYČNÝCH DETÍ SO ZAMERANÍM NA JAZYKOVÉ EKVIVALENTY

Abstrakt:

Predkladaná štúdia sa zaoberá témou zručnosti prirodzeného prekladu rozprávok u viacjazyčných detí, so zameraním na lexikálnu ekvivalenciu v cieľovom jazyku. Výskum nadväzuje na predchádzajúcu analýzu jazykovej kompetencie šiestich respondentov, ktorí si od raného veku osvojovali dva až tri jazyky (slovenský, anglický, nemecký a španielsky). Dáta zozbierané formou rečových denníkov a audionahrávok boli prepísané v systéme CHILDES a spracované pomocou kvalitatívnej analýzy na základe Mikovej výrazovej sústavy a Popovičovho komunikačného modelu v preklade. Jedným z cieľov štúdie bolo odpovedať na otázku, či boli viacjazyční respondenti schopní zachovať výrazovú hodnotu slova aj v cieľovom jazyku. Súčasťou analýzy dát bolo porovnanie odpovedí detí v rôznych jazykoch, so zreteľom na lexikálne ekvivalenty a významové posuny. Zisťovali sme, ako deti intuitívne nahrádzali slová bez priameho prekladania a aké stratégie využívali pri prepínaní jazykových kódov.

COMPARISON OF TRANSLATIONAL ACTIVITY IN THE UTTERANCES OF MULTILINGUAL CHILDREN WITH A FOCUS ON LINGUISTIC EQUIVALENTS

Abstract:

The present study deals with the topic of the skill of natural translation of fairy tales in multilingual children, focusing on lexical equivalence in the target language. The research builds on a previous analysis of the language competence of six respondents who had acquired two to three languages (Slovak, English, German, and Spanish) from an early age. The data, collected through speech diaries and audio recordings, were transcribed using the CHILDES system and processed through qualitative analysis based on Miko's system of expression and Popovič's communicative model of translation. One of the aims of the study was to answer the question of whether the multilingual respondents were able to preserve the expressive value of a word in the target language. Part of the data analysis involved comparing the children's responses in different languages, with regard to lexical equivalents and semantic shifts. We examined how the children intuitively substituted words without direct translation and what strategies they used when switching language codes.

Mgr. Jana KOREŇOVÁ

*Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta
Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra*

K VYBRANÝM AUTOBIOGRAFICKÝM POSTUPOM V TVORBE IVANY DOBRAKOVOVEJ

Abstrakt:

V slovenskej ponovembrovej literatúre sa okrem iných línií (postmodernej, magicko-realistickej, hyperrealistickej atď.) rozvíja aj „próza subjektu“ či autentické literárne formy (memoáre, denníky, biografie, autobiografie a i.), a to od predstaviteľov najmä strednej a staršej generácie, ale v ostatných rokoch sa však presadzuje autentická línia i cez písanie mladších autorov a autoriek, tematizujúca subjekt a jeho problémy, konflikt s mikro- či makrosocietou. Prostredníctvom vybraných textov z tvorby I. Dobrakovovej budeme sledovať spôsob modelovania „Ja“, prípadne budeme porovnávať jej tvorbu s ďalšími súdobými i generačne staršími autormi. Cieľom práce bude analýza autobiografických a autofikčných prvkov v tvorbe autorky na príklade vybraných textov. Práca sa sústreďí na vybrané prvky, ktoré možno označovať ako autobiografické.

ON SELECTED AUTOBIOGRAPHICAL STRATEGIES IN THE WORKS OF IVANA DOBRAKOVOVÁ

Abstract:

In Slovak post-1989 literature, alongside other tendencies (postmodern, magical-realist, hyperrealist, etc.), there has also developed a “prose of the subject” or various forms of authenticity-based writing (memoirs, diaries, biographies, autobiographies, and others). These have been cultivated primarily by representatives of the middle and older generations; however, in recent years, the line of authenticity has increasingly been asserted through the works of younger authors, who explore the subject and its problems, including conflicts with the micro- or macrosociety. Through selected texts from the work of Ivana Dobrakovová, this study will examine the ways in which the “self” is modeled and, where relevant, compare her writing with that of contemporary as well as older authors. The aim of the thesis is to analyze the autobiographical and autofictional elements in Dobrakovová’s oeuvre on the basis of selected texts. The research will focus on those aspects of her writing that may be identified as autobiographical.

Mgr. Marek KÓŠA

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 5: Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy

NÁSTUP DIGITÁLNYCH TECHNOLOGIÍ DO SOCIÁLNEJ PRÁCE: NOVÉ MOŽNOSTI, VÝZVY A ETICKÉ OTÁZKY

Abstrakt:

Digitalizácia preniká do všetkých oblastí spoločenského života a zásadne mení aj spôsob, akým sa realizuje sociálna práca. Nástup digitálnych technológií – od online komunikácie cez elektronické spisové systémy až po umelú inteligenciu – prináša nové možnosti pre efektívnejšie poskytovanie sociálnych služieb, zlepšuje dostupnosť pomoci a otvára priestor pre inovatívne formy intervencie. Zároveň však vyvoláva množstvo výziev týkajúcich sa ochrany osobných údajov, etiky práce s klientom či digitálneho vylúčenia zraniteľných skupín. Cieľom článku je analyzovať dopad digitalizácie na výkon sociálnej práce, identifikovať jej prínosy a riziká a poukázať na potrebu rozvoja digitálnych kompetencií sociálnych pracovníkov. Výskum sa opiera o analýzu odborných zdrojov, dokumentov a prípadových štúdií. Výsledky naznačujú, že úspešná integrácia digitálnych technológií do sociálnej práce si vyžaduje nielen technické, ale aj etické, právne a vzdelávacie inovácie.

THE EMERGENCE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN SOCIAL WORK: NEW OPPORTUNITIES, CHALLENGES, AND ETHICAL ISSUES

Abstract:

Digitalization is permeating all areas of social life and is fundamentally transforming the way social work is practiced. The emergence of digital technologies – from online communication and electronic record systems to artificial intelligence – brings new opportunities for more efficient delivery of social services, improves access to support, and opens up space for innovative forms of intervention. At the same time, it raises numerous challenges related to data protection, professional ethics, and the digital exclusion of vulnerable groups. The aim of this article is to analyze the impact of digitalization on the performance of social work, to identify its benefits and risks, and to highlight the need for developing the digital competencies of social workers. The research is based on the analysis of academic sources, policy documents, and case studies. The findings suggest that the successful integration of digital technologies into social work requires not only technical solutions but also ethical, legal, and educational innovations.

Mgr. Miroslav KOTRHA

*Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická Fakulta
Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra*

NÁSTUP KRÁĽA VLADISLAVA II. JAGELOVSKÉHO NA UHORSKÝ TRÓN (V KONTEXTE SLEDOVANIA PÔSOBNIA TOMÁŠA BAKÓCA)

Abstrakt:

V roku 1490 zomrel uhorský kráľ Matej Korvín, ktorý sa veľkými písmenami zapísal do dejín stredovekého Uhorska. Ako je veľmi dobre známe, vo svojej snahe o obhájenie si svojich práv na uhorskú korunu bol úspešný, no napriek tomu sa po jeho smrti nemohli aplikovať na jeho potomkov, keďže zomrel bez zákonného mužského následníka. Pred svojou smrťou sa snažil presadiť kandidatúru svojho nemanželského syna Jána Korvína. Sled udalostí sa však vyvíjal inak. Do mocenského zápasu o uhorskú korunu sa zapojili ďalší traja pretendenti, a to Maximilián Habsburský, Ján Albert a Vladislav Jagelovský. Víťazne z nich vzišiel Vladislav II. Jagelovský. Napriek tomu boj o trón aj naďalej pokračoval. K obhájeniu kráľovskej koruny tak musel Vladislav využiť podporu uhorskej šľachty a viacerých schopných úradníkov či prelátov, medzi ktorých patrila aj vtedajší kancelár Tomáš Bakóc. Neskorší ostrihomský arcibiskup a kardinál sa tak tiež stal jednou z najdôležitejších opôr nového kráľa, v čase keď sa rozpútal politicko-diplomatický boj o korunu a verne pri ňom stál až do jeho smrti v roku 1516.

THE ACCESSION OF KING VLADISLAUS II JAGIELLON TO THE HUNGARIAN THRONE (IN THE CONTEXT OF EXAMINING THE ACTIVITIES OF THOMAS BAKÓC

Abstract:

In 1490, the Hungarian king Matthias Corvinus died. He was a ruler whose name is written in capital letters in the history of medieval Hungary. As is well known, he was successful in his efforts to defend his rights to the Hungarian crown, yet after his death these rights could not be transferred to his descendants, since he died without a legitimate male heir. Before his death, he sought to secure the succession of his illegitimate son, John Corvinus, but the course of events unfolded differently. The struggle for the Hungarian crown then involved three other contenders: Maximilian of Habsburg, John Albert, and Vladislaus Jagiellon. The victor among them was Vladislaus II Jagiellon. Nevertheless, the fight for the throne continued. To defend and maintain the royal crown, Vladislaus had to rely on the support of the Hungarian nobility and on several capable officials and prelates, among whom was the then royal chancellor Thomas Bakóc. The later Archbishop of Esztergom and cardinal thus became one of the most important pillars of the new king's rule, standing faithfully by his side during the political and diplomatic struggle for the crown and remaining loyal to him until Vladislaus's death in 1516.

Mgr. et Mgr. ThLic. Štefan Patrik KOVÁČ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

ČINNOSŤ ŠKOLSKÝCH BRATOV NA MEŠTIANSKEJ ŠKOLE S INTERNÁTOM V BOJNEJ PRI TOPOLČANOCH

Abstrakt:

Rád školských bratov (FSC, Fratrurn Scholarum Christianarum) založil vo Francúzsku sv. Ján Krstiteľ de La Salle a bol zameraný na vzdelávanie a výchovu chudobných chlapcov a mladých mužov. Počas desaťročí svojej činnosti v Európe a mimo nej si získal vynikajúcu povesť. Inštitút prišiel na Slovensko v roku 1899 (do Urmina, dnešných Mojmiroviec). V štúdiu sa autor zaoberá ich činnosťou, vplyvom na vzdelávanie a ich významnou prácou v Ľudovej škole a Mestskej škole s internátom v rokoch 1901 – 1950, a tým aj ich zásluhami o kultúrny rozvoj tejto časti Slovenska, jeho národné prebudenie a vzdelanostný vzostup. Štúdiu sa zaoberá aj bojom komunistického režimu proti katolíckej cirkvi a zrušením jej cirkevných škôl (ich premenou na štátne školy) komunistami a socialistami v roku 1945. Príspevok končí násilným zánikom kongregácie školských bratov krátko po februári 1948 a obrovskými škodami na slovenskom vzdelávacom prostredí v roku 1950.

THE ACTIVITY OF SCHOOL BROTHERS AT EXCELLENT BURGHER SCHOOL IN BOJNA NEAR TOPOLCANY

Abstract:

The Order of the School Brothers (FSC, Fratrurn Scholarum Christianarum) was founded in France by St. John the Baptist de La Salle and it was oriented for education and upbringing of poor boys and young men. It had gained an excellent reputation over the decades of its operation in Europe and beyond. The Institute came to Slovakia in the year of 1899 (to Urmin, today's Mojmirovce). In the study, the author deals with their activities, educational influence, and their significant work at People's School and Burgher School with the hall of residence (an excellent boarding school) in the years of 1901 – 1950 particularly and thus their merit for cultural development of that part of Slovakia and its national awakening and educational rising. The study deals with the fight of the communistic regime against Catholic Church and their termination of its church schools in Slovakia (converting them to state schools) by communists and socialists in the year of 1945, too. The paper ends with the violent conclusion of the congregation of School Brothers short after February 1948 and immense damage of Slovak education environment in 1950.

PaedDr. Dana KOVALČÍKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

SLOVENSKÉ ŠKOLSTVO V PROCESE ZMIEN - OD NEÚSPEŠNÝCH REFORIEM K SÚČASNEJ KURIKULÁRNEJ TRANSFORMÁCII

Abstrakt:

Slovenské školstvo prešlo od roku 1989 viacerými reformnými zmenami, ktorých spoločným cieľom bolo zlepšenie kvality vzdelávania. Väčšina z nich však stroskotala na politických zmenách, či nedotiahnutej implementácii. Súčasná kurikulárna reforma predstavuje pokus o systémovú zmenu, zameranú na rozvoj gramotností, metakognície a charakteru žiakov namiesto preťaženia faktografickým obsahom. Novinkou je cyklické členenie vzdelávania, dôraz na individuálnu podporu a prepojenosť vzdelávacích oblastí. Článok prináša nielen analýzu reforiem, ktoré formovali slovenské školstvo v minulosti, ale aj výsledky výskumu realizovaného v pilotných školách zapojených do prebiehajúcej kurikulárnej reformy, ktorý poukazuje na úroveň pripravenosti učiteľov na zmeny a identifikuje hlavné prekážky pri jej implementácii.

SLOVAK EDUCATION IN THE PROCESS OF CHANGE – FROM UNSUCCESSFUL REFORMS TO THE CURRENT CURRICULAR TRANSFORMATION

Abstract:

Since 1989, Slovak education has undergone several reforms, all with the common goal of improving the quality of education. However, most of them have failed due to political changes or incomplete implementation. The current curriculum reform represents an attempt at systemic change, focused on developing literacy, metacognition, and character in students instead of overloading them with factual content. New features include a cyclical structure of education, an emphasis on individual support, and the interconnection of educational areas. The article provides not only an analysis of the reforms that have shaped Slovak education in the past, but also the results of research conducted in pilot schools involved in the ongoing curriculum reform, which highlights the level of teachers' readiness for change and identifies the main obstacles to its implementation.

Mgr. Michaela KOVALČÍKOVÁ, DSc.

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

KARIÉROVÉ PORADENSTVO NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH: ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU A POTRIEB ŠTUDENTOV

Abstrakt:

Cieľom predkladaného príspevku je zmapovať potreby, očakávania a prekážky, ktoré v súvislosti s kariérovým poradenstvom vnímajú žiaci stredných škôl. Výskum vychádza z teoretických rámcov vývinu kariéry, teórie zosúladenia človeka a prostredia a taktiež z prístupu zameraného na klienta. Prostredníctvom dotazníkového šetrenia sa podarilo analyzovať skúsenosti študentov s kariérovým poradenstvom, ich preferencie, ale aj kľúčové oblasti, v ktorých by uvítali podporu. Na základe zistení vyplývajúcich z výskumu, sú formulované odporúčania pre školy a kariérových poradcov so zámerom zvýšiť dostupnosť a kvalitu kariérového poradenstva na úrovni stredných škôl.

CAREER COUNSELLING IN HIGH SCHOOLS: ANALYSIS OF THE CURRENT SITUATION AND STUDENTS' NEEDS

Abstract:

The aim of this paper is to map the needs, expectations, and obstacles perceived by high school students in relation to career counselling. The research is based on theoretical frameworks of career development, the theory of person-environment fit, and a client-centered approach. Through a questionnaire survey, we were able to analyze students' experiences with career counselling, their preferences, and key areas where they would welcome support. Based on the findings of the research, recommendations are formulated for schools and career counsellors with the aim of increasing the availability and quality of career counselling at the high school level.

PhDr. Oľga KUČEROVÁ

Prešovská univerzita v Prešove

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

HODNOTOVÉ TRHLINY A MOSTY - HODNOTY JAKO KOMPAS KOMUNIKACE

Abstrakt:

Současný společenský kontext je charakterizován narůstající hodnotovou pluralitou, fragmentací a ztrátou sdílených jistot. Tyto procesy se promítají do individuální i skupinové psychodynamiky a zásadně ovlivňují kvalitu mezilidské komunikace. Příspěvek „Hodnotové trhliny a mosty – hodnoty jako kompas komunikace“ prezentuje psychodynamickou techniku, která využívá práci s pozitivními životními a spirituálními hodnotami jako prostředek obnovy vnitřní integrity a harmonizace vztahových vazeb. Metoda vychází z předpokladu, že komunikační dysfunkce, konflikty a odcizení mají často svůj původ v tzv. hodnotových trhlínách – v nesouladu mezi osobními, interpersonálními a kulturně sdílenými hodnotami. Cílená reflexe těchto trhlín prostřednictvím řízeného dialogu, symbolické práce a psychodynamických technik umožňuje účastníkům uvědomit si vlastní hodnotové struktury, transformovat vnitřní napětí a obnovit schopnost empatie a porozumění. V teoretické rovině příspěvek vychází z psychodynamických konceptů vztahové vazby. V příspěvku bude představena odpovídající psychodynamická technika. Hlavním cílem příspěvku je ukázat, že vědomá práce s hodnotami může fungovat jako integrující prvek v komunikaci a jako nástroj obnovy vzájemné důvěry. Hodnoty zde nejsou pojímány jako normativní systém, ale jako dynamický kompas, který umožňuje orientaci v mezilidských vztazích a přispívá k jejich uzdravování.

VALUE FRACTURES AND BRIDGES – VALUES AS A COMPASS OF COMMUNICATION

Abstract: The contemporary social context is marked by increasing value pluralism, fragmentation, and the loss of shared certainties. These processes are reflected in individual and group psychodynamics and profoundly affect the quality of interpersonal communication. The paper “Value Fissures and Bridges—Values as a Compass for Communication” presents a psychodynamic technique that employs work with positive life and spiritual values as a means of restoring inner integrity and harmonizing relational bonds. The method rests on the premise that communication dysfunctions, conflicts, and alienation often originate in so-called value fissures—misalignments between personal, interpersonal, and culturally shared values. Targeted reflection on these fissures through guided dialogue, symbolic work, and psychodynamic techniques enables participants to become aware of their own value structures, transform inner tensions, and renew their capacity for empathy and understanding. On a theoretical level, the paper draws on psychodynamic concepts of attachment. It will introduce the corresponding psychodynamic technique. The main aim is to show that conscious work with values can function as an integrative element in communication and as a tool for rebuilding mutual trust. Here, values are not conceived as a normative system but as a dynamic compass that orients us in interpersonal relationships and contributes to their healing.

Mgr. Tetiana KUCHER

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

SPOLOČENSKÝ A KULTÚRNY VPLYV NA FORMOVANIE UKRAJINSKEJ MENŠINY V TRNAVE: SÚČASNÝ STAV

Abstrakt:

Štúdia sa zaoberá spoločenskými a kultúrnymi faktormi, ktoré ovplyvňujú formovanie ukrajinskej menšiny v meste Trnava. Cieľom príspevku je analyzovať, ako miestne sociálne prostredie, kultúrna infraštruktúra a interakcie s majoritnou spoločnosťou prispievajú k integrácii a identity stabilizácii ukrajinskej komunity. Výskum vychádza z kombinácie kvalitatívnych metód – polostruktúrovaných rozhovorov, participatívneho pozorovania a analýzy miestnych kultúrnych aktivít. Zistenia výskumu poukazujú na rastúcu úlohu kultúrnych podujatí, vzdelávacích iniciatív a náboženských spoločenstiev pri posilňovaní sociálnej súdržnosti a udržiavaní ukrajinskej identity. Zároveň identifikujeme výzvy spojené s jazykovou bariérou, pracovnou integráciou a obmedzeným prístupom k inštitucionálnej podpore. Štúdia zdôrazňuje potrebu systematickej podpory interkultúrneho dialógu a vytvárania inkluzívneho mestského prostredia. Výskum prispieva k pochopeniu dynamiky menšinového života v stredoeurópskom kontexte a poskytuje aktuálny prehľad o stave ukrajinskej menšiny v Trnave po roku 2022.

SOCIAL AND CULTURAL INFLUENCE ON THE FORMATION OF THE UKRAINIAN MINORITY IN TRNAVA: CURRENT STATE

Abstract:

The study deals with social and cultural factors that influence the formation of the Ukrainian minority in the city of Trnava. The aim of the paper is to analyze how the local social environment, cultural infrastructure, and interactions with the majority society contribute to the integration and identity stabilization of the Ukrainian community. The research is based on a combination of qualitative methods – semi-structured interviews, participatory observation and analysis of local cultural activities. The research findings point to the growing role of cultural events, educational initiatives and religious communities in strengthening social cohesion and maintaining Ukrainian identity. We also identify challenges associated with language barriers, work integration, and limited access to institutional support. The study highlights the need for systematic support for intercultural dialogue and the creation of an inclusive urban environment. The research contributes to the understanding of the dynamics of minority life in the Central European context and provides an up-to-date overview of the state of the Ukrainian minority in Trnava after 2022.

PhDr. Michal IMROVIČ, PhD.

Mgr. Petra KURTANSKÁ

Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Fakulta sociálnych vied

Sekcia 4: Sociálna práca, zdravie a kvalita života

OD PASIVITY K AKTIVIZMU - MEDZIGENERAČNÉ VNÍMANIE KLIMATICKEJ KRÍZY

Abstrakt:

Príspevok sa hlbkovo zaoberá medzigeneračnými rozdielmi vo vnímaní klimatickej krízy, čím priamo adresuje tému na prechod od pasivity k aktivizmu. Globálna environmentálna zmena, so svojím potenciálom vyvolať rozsiahle sociálne, ekonomické a právne narušenia a ohroziť základné existenčné istoty, predstavuje pre sociálnu prácu nielen nové, ale aj komplexné výzvy. V kontexte rozpoznaných hrozieb sa práca kriticky zameriava na predvádzajúcu tendenciu k pasivite v rámci disciplíny a zároveň zdôrazňuje, že sociálna práca sa musí aktívne participovať pri hľadaní riešení. Predkladaný príspevok bol rozdelený na teoretickú a empirickú časť. Výskumná stratégia využívala sekvenčný dizajn, ktorý najprv realizovali kvantitatívny zber dát na identifikáciu širších vzorcov a následne bol doplnený o kvalitatívny výskum, ktorého cieľom bolo overiť a prehĺbiť zistenia z kvantitatívnej fázy a odhaliť ich rozhodujúce detaily. Záver práce poskytuje syntézu výsledkov a formuluje kľúčové závery o medzigeneračnom vnímaní klimatickej krízy.

FROM PASSIVITY TO ACTIVISM: INTERGENERATIONAL PERCEPTIONS OF THE CLIMATE CRISIS

Abstract:

This paper offers an in-depth analysis of intergenerational differences in the perception of the climate crisis, directly addressing the theme of transition from passivity to activism. The global environmental change, with its potential to trigger extensive social, economic, and legal disruptions, and to threaten fundamental existential certainties, poses not only new but complex challenges for the field of social work. Against the backdrop of these recognised threats, the paper critically examines the prevalent tendency toward passivity within the discipline while simultaneously stressing the imperative for social work to actively participate in the search for solutions. The submitted contribution is structured into a theoretical and an empirical section. The research strategy employed a sequential design, which first involved quantitative data collection to identify broad patterns. This was subsequently complemented by qualitative research aimed at verifying, deepening the findings of the quantitative phase, and unveiling crucial details. The conclusion of the paper provides a synthesis of the results and formulates key takeaways regarding the intergenerational perception of the climate crisis.

Mgr. Tatiana LETKOVÁ

Katolícka univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

HISTORICKO-SPOLOČENSKÝ KONTEXT ŽIVOTA JOHANNA HEINRICHA PESTALOZZIHO

Abstrakt:

Johann Heinrich Pestalozzi, významný sociálny reformátor a zakladateľ výchovných ústavov, patril medzi najvplyvnejších predstaviteľov pedagogického myslenia na prelome 18. a 19. storočia. Hodnotné názory švajčiarskeho pedagóga boli formované ľudovou múdrosťou, dielom J. J. Rousseaua a ideami osvietenstva, ktoré zásadne ovplyvnili rozvoj európskej pedagogiky. Cieľom príspevku je analyzovať politické a sociálne podmienky doby, ktoré ovplyvnili jeho pedagogické myslenie a praktickú činnosť v oblasti vzdelávania. Obsah príspevku je založený na kvalitatívnom výskumnom prístupe s dôrazom na obsahovú analýzu historických prameňov a textových dokumentov. Komparatívna metóda nám umožnila porovnať idey Pestalozziho s dobovým kontextom Švajčiarska, Európy a myšlienkovými prúdmi osvietenstva. Zistili sme vplyv spoločenských a historických udalostí, ktoré formovali Pestalozziho pedagogické myšlienky. Osvietenstvo mu poskytlo filozofický základ postavený na ideách rovnosti a slobody, Veľká francúzska revolúcia ovplyvnila jeho pohľad na spoločenské zmeny a realita švajčiarskej chudoby ho motivovala k nezištnej pomoci deťom bez domova.

HISTORICAL-SOCIAL CONTEXT OF THE LIFE OF JOHANN HEINRICH PESTALOZZI

Abstract:

Johann Heinrich Pestalozzi, a prominent social reformer and founder of educational institutions, was one of the most influential representatives of pedagogical thought at the turn of the 18th and 19th centuries. The valuable views of the Swiss educator were shaped by folk wisdom, the work of J. J. Rousseau and the ideas of the Enlightenment, which fundamentally influenced the development of European pedagogy. The aim of the contribution is to analyze the political and social conditions of the time that influenced his pedagogical thinking and practical activities in the field of education. The content of the contribution is based on a qualitative research approach with an emphasis on the content analysis of historical sources and text documents. The comparative method allowed us to compare Pestalozzi's ideas with the contemporary context of Switzerland, Europe and the currents of thought of the Enlightenment. We identified the influence of social and historical events that shaped Pestalozzi's pedagogical ideas. The Enlightenment provided him with a philosophical foundation built on the ideas of equality and freedom, the French Revolution influenced his view of social change, and the reality of Swiss poverty motivated him to selflessly help homeless children.

Mgr. Katarína MATUŠKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 5: Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy

ANALÝZA A SYNTÉZA MEDZINÁRODNÝCH ŠTÚDIÍ O FAKTOROCH OVPLYVŇUJÚCICH NÁCHYLNOSŤ NA DEZINFORMÁCIE AKO VÝCHODISKO PRE NÁVRH INTERDISCIPLINÁRNEHO VÝSKUMNÉHO DIZAJNU

Abstrakt:

Príspevok sa zameriava na analýzu a následnú syntézu medzinárodných štúdií, ktoré skúmajú faktory ovplyvňujúce náchylnosť jednotlivcov na dezinformácie v online prostredí. Vybrané open access výskumy využívajú rôznorodé metodické prístupy. Cieľom príspevku je identifikovať spoločné premenné a vzorce správania, ktoré prispievajú k prijímaniu nepravdivých informácií, a zároveň poukázať na limity doterajších prístupov. Analytická časť porovnáva demografické, psychologické a ideologické faktory náchylnosti s dôrazom na discriminačnú schopnosť a reakčné zaujatosti. Získané poznatky tvorili východisko pre definovanie rizík a návrh interdisciplinárneho výskumného dizajnu dizertačnej práce, vrátane metodiky, výskumnej vzorky a priebehu plánovaného výskumu.

ANALYSIS AND SYNTHESIS OF INTERNATIONAL STUDIES ON FACTORS INFLUENCING SUSCEPTIBILITY TO MISINFORMATION AS A BASIS FOR DESIGNING AN INTERDISCIPLINARY RESEARCH FRAMEWORK

Abstract:

The paper focuses on the analysis and subsequent synthesis of international studies examining factors that influence individuals' susceptibility to misinformation in the online environment. The selected open-access studies employ diverse methodological approaches. The aim of the paper is to identify common variables and behavioral patterns that contribute to the acceptance of false information while also highlighting the limitations of existing research frameworks. The analytical section compares demographic, psychological, and ideological factors of susceptibility, with an emphasis on discrimination ability and response biases. The findings served as a basis for defining key risks and designing the interdisciplinary research framework of the doctoral dissertation, including its methodology, research sample, and planned research process.

Mgr. Larysa NARTOVYCH

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

**APLIKÁCIA METÓDY FUNKČNEJ DIAGNOSTIKY PRI
VÝSKUME VPLYVU ZBOROVÉHO SPEVU NA ÚROVEŇ
VEGETATÍVNEJ ROVNOVÁHY SPEVÁKA**

Abstrakt:

V článku sa venuje pozornosť štúdiu vplyvu zborového spevu na organizmus speváka, objasňujú sa pojmy vegetatívnej rovnováhy a adaptačných procesov, opisuje sa metóda funkčno-vegetatívnej diagnostiky podľa Makaca ako spôsob hodnotenia vegetatívneho stavu človeka.

**APPLICATION OF FUNCTIONAL DIAGNOSTICS METHODS
IN RESEARCHING THE EFFECT OF CHORAL SINGING ON
SINGERS' VEGETATIVE BALANCE**

Abstract:

The article focuses on the study of the impact of choral singing on the singer's body, highlights the concepts of vegetative balance and adaptation processes, and describes the method of functional-vegetative diagnostics according to Makats as a way to assess a person's vegetative status.

Mgr. Bc. Tibor ONDRUŠÍK

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

JEDNODUCHÝ BOH V DNEŠNOM KOMPLIKOVANOM SVETE

Abstrakt:

Príspevok ponúka stručný náčrt pripravovanej dizertačnej práce v odbore systematická filozofia s názvom *Náuka o Božej jednoduchosti a jej kritika v súčasnej filozofii náboženstva*. Autor dizertácie bude zastávať tézu, že Boh je absolútne jednoduchý, tézu, ktorá bola v dejinách dominantná, no v nedávnej dobe čelí náporu kritiky. K téme bude pristupovať z realistického aristotelovsko-thomistického stanoviska v rámci filozofickej (prirodzenej) teológie a filozofie náboženstva. Cieľom práce bude rozvíjať argumentačné línie v prospech náuky o Božej jednoduchosti a hľadať odpovede na námietky jej súčasných odporcov. Príspevok okrem toho obsahuje krátky pohľad na históriu náuky o Božej jednoduchosti a aktuálny stav diskusie v tejto oblasti i vysvetlenie autorovho špecifického prístupu k tejto téme.

A SIMPLE GOD IN TODAY'S COMPLICATED WORLD

Abstract:

The paper offers a brief outline of the upcoming dissertation in the field of systematic philosophy entitled *The Doctrine of Divine Simplicity and Its Critique in Contemporary Philosophy of Religion*. The author of the dissertation will defend the thesis that God is absolutely simple, a thesis that has been dominant in history, but has recently faced an onslaught of criticism. The topic will be approached from a realistic Aristotelian-Thomistic standpoint within the framework of philosophical (natural) theology and philosophy of religion. The aim of the dissertation will be to develop lines of argument in favor of the doctrine of Divine Simplicity and to seek answers to the objections of its contemporary opponents. The paper also includes a brief overview of the history of the doctrine of Divine Simplicity and the current state of the debate in this area, as well as an explanation of the authors' specific approach to this topic.

Mgr. Klára PÁTEREKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

VNÍMANIE REKLAMY NA SOCIÁLNYCH SIEŤACH ŽIAKMI MLADŠIEHO ŠKOLSKÉHO VEKU

Abstrakt:

Digitálna reklama predstavuje súčasť online prostredia, v ktorom sa deti pohybujú už od raného veku. Napriek rastúcej prítomnosti detí na sociálnych sieťach a ich každodennej exponovanosti reklamným obsahom zostáva otázka ich schopnosti kriticky vnímať a rozpoznávať reklamné posolstvá v digitálnom prostredí. Tento výskum skúma, ako žiaci tretieho a štvrtého ročníka základných škôl vnímajú a rozpoznávajú reklamu v online priestore, s osobitným zameraním na sofistikované formy skrytej reklamy, akými sú influencer marketing a sponzorované vyhľadávacie výsledky. Hlavným cieľom výskumu bolo zistiť, či existuje rozpor medzi deklarovanou a skutočnou schopnosťou detí identifikovať reklamný obsah, a analyzovať, ako mediálna gramotnosť žiakov mladšieho školského veku ovplyvňuje ich zraniteľnosť voči manipulatívnym marketingovým praktikám. Výskum kombinoval kvantitatívne a kvalitatívne metódy, pričom využíval dotazník inšpirovaný metodológiou britského regulátora Ofcom, pološtruktúrované rozhovory a praktické testovanie schopnosti rozpoznať konkrétne príklady digitálnej reklamy. Výsledky majú významné implikácie pre vzdelávací systém, tvorcov mediálnej politiky i rodičov, ktorí hľadajú efektívne spôsoby, ako chrániť deti pred neetickými marketingovými praktikami a zároveň rozvíjať ich kritické myslenie v digitálnom veku.

PERCEPTION OF ADVERTISING ON SOCIAL MEDIA BY YOUNGER PRIMARY SCHOOL PUPILS

Abstract:

Digital advertising represents a part of the online environment in which children have been moving from an early age. Despite the growing presence of children on social networks and their daily exposure to advertising content, the question of their ability to critically perceive and recognize advertising messages in the digital environment remains. This research examines how third and fourth grade primary school students perceive and recognize advertising in online space, with particular focus on sophisticated forms of hidden advertising, such as influencer marketing and sponsored search results. The main aim of the research was to determine whether there is a discrepancy between the declared and actual ability of children to identify advertising content, and to analyze how the media literacy of younger school-age students affects their vulnerability to manipulative marketing practices. The research combined quantitative and qualitative methods, using a questionnaire inspired by the methodology of the British regulator Ofcom, semi-structured interviews, and practical testing of the ability to recognize specific examples of digital advertising. The results have significant implications for the education system, media policy makers, and parents who are looking for effective ways to protect children from unethical marketing practices while developing their critical thinking in the digital age.

Mg. Lucia PAŽITNÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 5: Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy

DVA SVETY JEDNEJ STAROSTLIVOSTI: RODOVÉ VNÍMANIE STRIEDAVEJ OSOBNEJ STAROSTLIVOSTI

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá problematikou rodovej perspektívy v striedavej osobnej starostlivosti o deti po rozvoze rodičov. V teoretickej časti sa opiera o výskumy Richarda A. Warshaka, ktorý sleduje vývoj princípov zverovania detí v historickom a právnom kontexte – od doktríny „útleho veku“ (Tender Years Doctrine) po moderný princíp „best interests of the child“. Analýza vývoja rozhodovacej praxe na Slovensku poukazuje na postupný ústup výhradnej starostlivosti matky v prospech rovnomernejšieho rozdelenia rodičovských práv a povinností. Empirická časť príspevku, spracovaná podľa princípov zakotvenej teórie, vychádza z hĺbkových rozhovorov s rodičmi, ktorí aktuálne realizujú striedavú osobnú starostlivosť. Výsledky poukazujú na výrazné rodové rozdiely vo vnímaní a prežívaní tohto modelu. Otcovia ho vnímajú ako priestor pre rovnocenné rodičovstvo a afirmáciu svojej rodičovskej identity, zatiaľ čo matky ho často prežívajú ako proces citového zriekania sa výlučného materstva a postupného prijímania novej reality zdieľanej starostlivosti. Jadrovou kategóriou analýzy sa stal koncept „Rovnocennosť verus citová stratifikácia rodičovstva“, ktorý vystihuje napätie medzi právom na rovnosť a emocionálnym prežívaním zmeny rodičovskej roly. Zistenia potvrdzujú, že úspešná realizácia striedavej starostlivosti závisí od miery kooperácie, vzájomného rešpektu a emočnej stability oboch rodičov, čím sa tento model stáva perspektívnou formou postrozvodového spolurodičovstva.

TWO WORLDS OF ONE PARENTHOOD: GENDER PERSPECTIVES ON SHARED PARENTING

Abstract: The paper deals with the issue of the gender perspective in alternating personal care of children after parental divorce. In the theoretical part, it draws on the research of Richard A. Warshak, who traces the development of child custody principles in a historical and legal context — from the Tender Years Doctrine to the modern principle of the best interests of the child. An analysis of decision-making developments in Slovakia indicates a gradual shift from the mother's sole custody towards a more balanced distribution of parental rights and responsibilities. The empirical part of the paper, elaborated according to the principles of grounded theory, is based on in-depth interviews with parents who currently practice alternating personal care. The results reveal significant gender differences in the perception and experience of this model. Fathers perceive it as a space for equal parenting and affirmation of their parental identity, whereas mothers often experience it as a process of emotional renunciation of exclusive motherhood and gradual acceptance of the new reality of shared care. The core analytical category was defined as "Equality versus emotional stratification of parenting," which captures the tension between the right to equality and the emotional experience of changing parental roles. The findings confirm that the successful implementation of alternating care depends on the degree of cooperation, mutual respect, and emotional stability of both parents, making this model a promising form of post-divorce co-parenting.

Mgr. Hanna Magdalena PIENKOWSKA

Bartłomiej PIENKOWSKI

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

ZÁVISLOSŤ OD NOVÝCH TECHNOLOGIÍ U DETÍ A DOSPIEVAJÚCICH S PORUCHOU MENTÁLNEHO SPEKTRA

Abstrakt:

Deti a mladí ľudia v spektre autizmu predstavujú skupinu, ktorá je obzvlášť ohrozená rozvojom behaviorálnych závislostí súvisiacich s novými technológiami, ako sú počítačové hry, sociálne siete a mobilné zariadenia. Cieľom príspevku je analyzovať psychologické, sociálne a environmentálne faktory, ktoré prispievajú k nadmernému používaniu technológií v tejto skupine, a identifikovať účinné preventívne a terapeutické stratégie. Teoretická časť sa zameriava na špecifiká fungovania osôb v spektre autizmu, so zreteľom na ťažkosti v regulácii emócií, potrebu rutiny a obmedzené vzorce záujmov. Výskumná časť prezentuje výsledky prehľadu odbornej literatúry a prípadových štúdií, ktoré potvrdzujú súvislosť medzi komunikačnými deficitmi a rizikom závislosti od technológií. Závety poukazujú na potrebu individualizovanej prevencie, zapojenia rodiny a školy do procesu podpory a realizácie digitálnej výchovy prispôsobenej kognitívnym potrebám osôb v spektre.

ADDICTION TO NEW TECHNOLOGIES AMONG CHILDREN AND ADOLESCENTS ON THE SPECTRUM

Abstract:

Children and adolescents on the autism spectrum represent a group particularly vulnerable to developing behavioral addictions related to new technologies, such as video games, social media, and mobile devices. The aim of this paper is to analyze the psychological, social, and environmental factors that contribute to excessive technology use in this population, as well as to identify effective preventive and therapeutic strategies. The theoretical section discusses the specific characteristics of individuals on the autism spectrum, with emphasis on emotional regulation difficulties, the need for routine, and restricted patterns of interests. The research section presents findings from literature reviews and case studies confirming the link between communication deficits and the risk of technology addiction. The conclusions highlight the importance of individualized preventive interventions, involving families and schools in the support process, and implementing digital education tailored to the cognitive needs of individuals on the spectrum.

PaedDr. ThLic. Martin PINKOŠ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 5: Spoločnosť, médiá a interdisciplinárne výskumy

ETICKÉ A MORÁLNE VÝZVY VYUŽÍVANIA DIGITÁLNYCH TECHNOLÓGIÍ VO VYSOKOŠKOLSKOM PROSTREDÍ

Abstrakt:

Rozmach digitálnych technológií zásadným spôsobom mení charakter vysokoškolského vzdelávania, otvára nové príležitosti pre učenie, výskum a medzinárodnú spoluprácu, no zároveň prináša aj početné morálne a etické výzvy. Cieľom príspevku je analyzovať tieto výzvy z perspektívy akademickej integrity, digitálnej identity a formovania hodnôt v digitálnom priestore. Osobitná pozornosť je venovaná interdisciplinárnemu prepojeniu s teológiou, ktorá poskytuje antropologický rámec pre chápanie človeka ako bytosti stvorenej na obraz Boha – teda ako osoby s prirodzenou dôstojnosťou, slobodou a zodpovednosťou. Teologická reflexia umožňuje prehĺbiť etické chápanie digitalizácie nielen ako technického, ale aj duchovného a morálneho fenoménu, ktorý ovplyvňuje ľudské vzťahy, komunikáciu a vnímanie pravdy. Príspevok navrhuje rámec pre eticky a teologicky udržateľné využívanie digitálnych nástrojov vo vysokoškolskom prostredí s dôrazom na osobnú zodpovednosť, transparentnosť a hodnotové zakotvenie vzdelávania.

ETHICAL AND MORAL CHALLENGES OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

Abstract:

The rise of digital technologies is fundamentally changing the nature of higher education, opening up new opportunities for learning, research, and international collaboration, but also posing numerous moral and ethical challenges. The aim of this paper is to analyze these challenges from the perspective of academic integrity, digital identity, and the formation of values in the digital space. Special attention is paid to the interdisciplinary connection with theology, which provides an anthropological framework for understanding man as a being created in the image of God—that is, as a person with natural dignity, freedom, and responsibility. Theological reflection allows us to deepen our ethical understanding of digitalization not only as a technical phenomenon, but also as a spiritual and moral one that influences human relationships, communication, and the perception of truth. The paper proposes a framework for the ethically and theologically sustainable use of digital tools in higher education, with an emphasis on personal responsibility, transparency, and the value-based foundation of education.

Mgr. Tomáš PRIEHRADNÝ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 2: Humanitné vedy, história, filozofia a kultúra

JAZYKOVÉ HRY A PSYCHOTICKÉ PREJAVY

Abstrakt:

Príspevok má ambíciu aplikovať Wittgensteinovu neskorú filozofiu na filozofiu psychiatrie. Konkrétne sa zaoberá prejavmi psychózy v kontexte Wittgensteinovej myšlienky jazykových hier. Wittgenstein chápe jazyk ako prejav „formy života“, ktorý je viazaný na sociálne zdieľané pravidlá. Jazyk je tak považovaný za aktivitu vykonávanú v širšom spoločenstve. Psychotické prejavy však charakterizujú takú formu života, ktorá sa nestretáva so štandardnou zdieľanou normativitou. Príspevok si všima dva základné symptómy psychózy, pričom sa sústreďuje práve na ich jazykový charakter. Ide o „dezorganizovanú reč“ a „bludy“. Tieto prejavy ochorenia môžeme interpretovať ako novú gramatiku alebo logiku mimo logiky. Jazykové hry sami o sebe nezabezpečujú esenciálnu jednotu jazyka a teda komunikácie. Tá je zabezpečovaná na úrovni zdieľanej formy života. Psychóza, ako neštandardná forma života mení aj hry, ktoré s jazykom hráme. Z toho vzniká potenciálna nemožnosť komunikácie. Wittgenstein, v rámci odmietnutia súkromného jazyka, naznačuje, že takéto patologické jazykové javy je nutné chápať sociálne. Diagnostika a terapia sa teda nemôžu odohrávať na úrovni jazyka, ale na úrovni formy života. Záver príspevku teda poukazuje na nutnosť práce s normativitou spoločenstva, ktorá umožňuje implementovať do nej aj ľudí s duševným ochorením.

LANGUAGE GAMES AND PSYCHOTIC MANIFESTATIONS

Abstract:

This paper aims to apply Wittgenstein's late philosophy to the philosophy of psychiatry. Specifically, it deals with manifestations of psychosis in the context of Wittgenstein's idea of language games. Wittgenstein understands language as a manifestation of a "form of life" that is bound by socially shared rules. Language is thus considered an activity performed within a broader community. However, psychotic manifestations characterize a form of life that does not conform to standard shared norms. The paper looks at two basic symptoms of psychosis, focusing on their linguistic character. These are "disorganized speech" and "delusions." We can interpret these manifestations of the disease as a new grammar or logic outside of logic. Language games alone do not ensure the essential unity of language and thus communication. This is ensured at the level of a shared form of life. Psychosis, as a non-standard form of life, also changes the games we play with language. This gives rise to the potential impossibility of communication. Wittgenstein, in his rejection of private language, suggests that such pathological linguistic phenomena must be understood socially. Diagnosis and therapy cannot therefore take place at the level of language, but at the level of the form of life. The conclusion of the paper thus points to the need to work with the normativity of the community, which makes it possible to integrate people with mental illness into it.

SEOLic. Adrián SEMAN

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

DIMENZIA SVÄTOSTI VO VÝCHODNEJ SPIRITUALITE

Abstrakt:

Téma svätosti patrí k základným atribútom Cirkvi, ako ju vyznávame v symbole viery. Práca sa zameriava na chápanie svätosti vo východnej spiritualite, kde svätosť nie je len morálna dokonalosť, ale účasť na živote s Bohom skrze Svätého Ducha. Prvá časť skúma biblický a patristický základ svätosti a zdôrazňuje spätosť Cirkvi s Božím ľudom a Kristom ako prameňom svätosti. Druhá časť predstavuje pohľad teológa Pavla Evdokimova na prejavy svätosti – anjelov ako poslov svätosti, a tiež pohľad sv. Serafima Sarovského ako živej ikony východnej duchovnosti. Práca ukazuje svätosť ako dar a výzvu, prejavujúcu sa v živote veriaceho ako cesta premeny, modlitby a zbožštenia. Východná tradícia zdôrazňuje spojenie liturgie, askézy a kontemplácie ako cestu k zjednoteniu s Bohom. V kontexte výziev Druhého vatikánskeho koncilu poukazujeme na dôležitosť návratu k Svätému písmu a cirkevným Ocom ako k prameňom hlbšieho pochopenia Cirkvi ako spoločenstva svätých.

THE DIMENSION OF SANCTITY IN EASTERN SPIRITUALITY

Abstract:

The theme of holiness is one of the fundamental attributes of the Church, as professed in the Creed. This work focuses on the understanding of holiness in Eastern spirituality, where it is not reduced to moral perfection but represents participation in the life of God through the Holy Spirit. The first part explores the biblical and patristic foundations of holiness, emphasizing the Church's connection with God's people and Christ as the source of holiness. The second part presents theologian Pavel Evdokimov's view on concrete manifestations of holiness—angels as messengers of holiness—and also the perspective of St. Seraphim of Sarov as a living icon of Eastern spirituality. The work shows holiness as both a gift and a calling, manifested in the life of every believer as a path of transformation, prayer, and deification. The Eastern tradition stresses the unity of liturgy, asceticism, and contemplation as the way to union with God. In the context of the challenges of the Second Vatican Council, the importance of returning to Scripture and the Church Fathers as sources for a deeper understanding of the Church as a communion of saints is highlighted.

Mgr. Laura STOPJAKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

TVORIVÝ PROFIL A KLAVÍRNE ETUDY ANDRÁSA DERECSKEIA

Abstrakt:

Príspevok sa zameriava na osobnosť a tvorbu súčasného maďarského skladateľa, dirigenta a huslistu – Andrása Derecskeia, ktorý obohacuje repertoár interpretov o diela plné farebnosti, harmonickej rozmanitosti, nezvyčajných štruktúr, ale i prvkov jednoduchosti. Analyzuje etudy skladateľa z hľadiska stavby, štruktúry, dynamiky a ďalších časových i priestorových elementov hudobnej reči.

CREATIVE PROFILE AND PIANO ETUDES OF ANDRÁS DERECSKEI

Abstract:

The article focuses on the personality and work of the contemporary Hungarian composer, conductor and violinist – András Derecskei, who enriches the repertoire of performers with works full of color, harmonic diversity, unusual structures, but also elements of simplicity. It analyzes the composer's etudes from the perspective of construction, structure, dynamics and other temporal and spatial elements of musical language.

Mgr. Slavomíra SVOBODOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

STVORENIE ŽENY V RÔZNYCH NÁBOŽENSKÝCH TRADÍCIÁCH, MÝTOCH A V BIBLI

Abstrakt:

Článok sa zameriava na podstatu stvorenia ženy v rôznych náboženských tradíciách so zreteľom na ich kultúrne, historické ako aj náboženské aspekty. Je rozdelený na niekoľko častí, pričom v prvej sú vymedzené pojmy náboženstvo, mýtus, a ich rozdelenie. Chronologicky a historicky vymedziť nielen stvorenie ale aj postavenie a úlohu ženy sa snaží druhá časť, počnúc obdobím praveku, lovci, zberači, poľnohospodári, cez náboženstvá v starovekej Mezopotámii i Egypta, a náboženstvá patriace do ázijskej kultúrnej oblasti, k vymedzeniu stvorenia a postavenia ženy v antickom svete a v Islame. Cieľom je porovnať, ako tieto jednotlivé náboženské kultúry interpretujú pôvod a úlohu ženy v kontexte stvoriteľského aktu a aký význam jej pripisujú v rámci antropológie a spoločenského poriadku a na základe toho ich porovnať so stvorením ženy v Biblii (v knihe Genezis). V článku je použitá opisná, komparatívna a historická metóda. Výsledkom je pohľad, ktorý poukazuje nielen na spoločné prvky stvorenia ženy, ale aj na špecifické kultúrne kontexty, v ktorých vznikli stvoriteľské mýty.

THE CREATION OF WOMAN IN VARIOUS RELIGIOUS TRADITIONS, MYTHS AND IN THE BIBLE

Abstract:

The article focuses on the essence of the creation of women in various religious traditions with regard to their cultural, historical and religious aspects. It is divided into several parts, the first of which defines the concepts of religion, myth, and their division. The second part attempts to chronologically and historically define not only creation but also the position and role of women, starting from the prehistoric period, hunters, gatherers, farmers, through religions in ancient Mesopotamia and Egypt, and religions belonging to the Asian cultural area, to define the creation and position of women in the ancient world and in Islam. The aim is to compare how these individual religious cultures interpret the origin and role of women in the context of the act of creation and what significance they attribute to them within anthropology and social order, and on this basis to compare them with the creation of women in the Bible (in the book of Genesis). The article uses a descriptive, comparative and historical method. The result is a perspective that points not only to the common elements of the creation of woman, but also to the specific cultural contexts in which creation myths arose.

Mgr. et Mgr. Anna SYDOR

Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

**OSPRAVEDLNENIE VIEROU V ISUSA CHRISTA
A DUCHOVNÁ OBNOVA ČLOVEKA: TEOLOGICKÉ ŠTÚDIE
V KONTEXTE BIBLICKÉHO UČENIA.**

Abstrakt:

Konferenčný príspevok sa zameriava na teologickú analýzu duchovnej obnovy človeka a Christovho ospravedlnenia. Cieľom je vysvetliť, ako Božia múdrosť a Christovo prijatie ľudskej prirodzenosti vedú k duchovnému znovuzrodeniu a zároveň porovnať ortodoxné a neortodoxné interpretácie ospravedlnenia. Príspevok zdôrazňuje význam jedinej Cirkvi ako miesta, kde človek prijíma plnosť spasenia a milosti. Výskum je založený na analýze biblických textov, spisov Svätých Otcov a súčasnej ortodoxnej teologickej literatúry. Hlavné zistenia poukazujú na to, že duchovná obnova a ospravedlnenie predstavujú dôležité procesy premeny človeka, ktoré sa naplno uskutočňujú prostredníctvom vieroučného a duchovného rozmeru života, a ktorých význam nemožno redukovať iba na vonkajšie formy vierovyznania.

**JUSTIFICATION BY FAITH IN JESUS CHRIST AND THE
SPIRITUAL RENEWAL OF MAN: THEOLOGICAL STUDIES
IN THE CONTEXT OF BIBLICAL TEACHING.**

Abstract:

This conference paper focuses on the theological analysis of human spiritual renewal and Christ's justification from the perspective of orthodox teaching. Its aim is to explain how God's wisdom and Christ's assumption of human nature lead to spiritual rebirth, while also comparing orthodox and non-orthodox interpretations of justification. The paper emphasizes the significance of the one true Church as the place where humans receive the fullness of salvation and grace. The study is based on the analysis of biblical texts, writings of the Church Fathers, and contemporary orthodox theological literature. The main findings indicate that spiritual renewal and justification represent important processes of human transformation, which are fully realized through the faith and spiritual dimension of life, and whose significance cannot be reduced only to the external forms of faith.

Mgr. Lucia SYNÁKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

MORÁLNY DISTRES V POMÁHAJÚCICH PROFESIÁCH: VÝZVY A SMEROVANIA

Abstrakt:

Morálny distres je psychologický stav vznikajúci v situáciách, keď jednotlivec nemôže konať v súlade so svojim morálnym presvedčením z dôvodu vonkajších alebo vnútorných obmedzení. U odborníkov na duševné zdravie môže tento stav významne ovplyvniť kvalitu poskytovanej starostlivosti aj osobnú pohodu. Štúdia predstavuje koncept morálneho distresu ako multidimenzionálneho fenoménu, pričom identifikuje výskumné medzery v rôznych profesijných a disciplinárnych kontextoch. V metodologickej časti sú analyzované vhodné výskumné prístupy a dizajny na skúmanie morálneho distresu v pomáhajúcich profesiách s návrhom možného výskumného rámca a formuláciou hypotéz s odkazom na prehľad realizovaných štúdií v predmetnej oblasti. Záver sumarizuje kľúčové poznatky a ich praktické implikácie s dôrazom na potrebu rozvoja reziliencie ako súčasti prevencie negatívnych dôsledkov morálneho distresu. Štúdia prispieva k systematizácii poznatkov a vytvára základ pre ďalší empirický výskum v oblasti etických výziev v každodennej praxi odborníkov na duševné zdravie.

MORAL DISTRESS IN HELPING PROFESSIONS: CHALLENGES AND FUTURE DIRECTIONS

Abstract:

Moral distress is a psychological condition that arises when individuals are unable to act in accordance with their moral convictions due to internal or external constraints. Among mental health professionals, this condition can significantly compromise both the quality of care provided and the practitioners' personal well-being. The present study conceptualizes moral distress as a multidimensional phenomenon and identifies critical research gaps across diverse professional and disciplinary contexts. The methodological section examines appropriate research approaches and designs for investigating moral distress within helping professions, proposing a potential research framework and formulating hypotheses grounded in a comprehensive review of existing studies in the field. The conclusion synthesizes the key findings and highlights their practical implications, with particular emphasis on the need to cultivate resilience as a preventive strategy against the adverse effects of moral distress. This study contributes to the systematization of existing knowledge and lays the groundwork for further empirical research on ethical challenges encountered in the daily practice of mental health professionals.

Mgr. Júlia ŠEBEJOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

MULTI-ROLOVÝ AI CHATBOT AKO INOVATÍVNY NÁSTROJ V PREDPRIMÁRNOM A PRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

Abstrakt:

Motivácia k skúmaniu využitia umelej inteligencie (Artificial Intelligence, AI) vo vzdelávaní vychádza z pedagogickej praxe autorky, ktorá po návrate z materskej dovolenky nastúpila do školy počas kurikulárnej reformy. Na zrýchlenie adaptácie bol vytvorený osobný pracovný chatbot na platforme Copilot, ktorý uľahčil administratívne a pedagogické úlohy. Skúsenosti z jeho používania identifikovali oblasti pre ďalší vývoj. Príspevok predstavuje výskumný zámer zameraný na návrh a pilotnú implementáciu multi-rolového AI chatbota, ktorý podporí komunikáciu, organizačné procesy a inkluzívne vzdelávanie. Chatbot má zastávať úlohy tutora pre žiaka, asistenta učiteľa, poradcu pre rodiča a administratívneho modulu. Výskum využíva zmiešaný dizajn (Mixed Methods Research) v rámci metodologického rámca design-based research. Predpokladá sa, že multi-rolový chatbot prispeje k zníženiu administratívnej záťaže učiteľov, zefektívneniu komunikácie a personalizácii učenia v prostredí predprimárneho a primárneho vzdelávania.

MULTI-ROLE AI CHATBOT AS AN INNOVATIVE TOOL IN EARLY CHILDHOOD AND PRIMARY EDUCATION

Abstract:

The motivation for exploring the use of Artificial Intelligence (AI) in education stems from the author's teaching practice after returning from maternity leave during the period of curriculum reform. To accelerate adaptation, a personal working chatbot was developed on the Copilot platform, facilitating administrative and pedagogical tasks. Experiences from its use identified key areas for further development. This paper presents a research project focused on the design and pilot implementation of a multi-role AI chatbot to support communication, organizational processes, and inclusive education. The chatbot is intended to serve as a tutor for students, a teacher's assistant, a parent advisor, and an administrative module. The research applies a mixed methods approach within the framework of design-based research. It is assumed that the multi-role chatbot will contribute to reducing teachers' administrative workload, streamlining communication, and enhancing personalized learning in pre-primary and primary education.

Mgr. Nikoleta VÁLEKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

HUMOR, OSOBNOSŤ A PSYCHICKÁ (NE)POHODA SENIOROV

Abstrakt: Hlavným cieľom tejto štúdie bolo analyzovať úlohu štýlov komiky ako kľúčových faktorov pri vysvetľovaní depresie u seniorov v zariadeniach sociálnych služieb, a to aj po zohľadnení osobnostných charakteristík emocionality a extravenzie. Zároveň sme skúmali rozdiely v preferencii štýlov komiky, výskyte depresie a osobnostných charakteristík vzhľadom na pohlavie, vek, dobrovoľnosť pobytu v zariadení a frekvenciu návštev rodiny. Do výskumu bolo zahrnutých 62 seniorov (priemerný vek = 69,45; SD = 4,28) z dvoch zariadení sociálnych služieb. Účastníci vyplnili adaptovaný dotazník Markery štýlov komiky vytvorený Ruch a kol.(2018), pri ktorom boli použité subškály zábava a benevolentný humor a položky sarkazmu a cynizmu. Ďalej vyplnili adaptovanú verziu HEXACO-PI-R od Ashton & Lee (2009) pre subškály Extraverzia a Emocionalita a Geriatrickú škálu depresie od Yesavage a kol.(1983) na hodnotenie depresívnych symptómov. Výsledky naznačujú vyššiu úroveň extravenzie u žien oproti mužom, pričom ďalšie významné rozdiely sa nezistili. Parciálne korelácie (pri kontrole veku a pohlavia) odhalili významný pozitívny vzťah medzi emocionalitou a depresiou ($r = 0.53$, $p < 0.001$) a stredne silný negatívny vzťah medzi extravenziou a depresiou ($r = -0.31$, $p < 0.05$). Viacnásobná regresná analýza ukázala, že sarkastický humor bol spojený s vyššou úrovňou depresie, zatiaľ čo štýl zábava predikoval jej nižšiu mieru. Tieto dva štýly komiky vysvetlili približne 14 % variability depresie, pričom emocionalita zostala najsilnejším prediktorom. Celkový model vysvetlil 47 % variability skóre depresie. Zistenia poukazujú na význam štýlov komiky pri porozumení depresie u seniorov a naznačujú ich potenciál v psychologickej starostlivosti ako faktorov prevencie a zmierňovania depresívnych symptómov.

HUMOR, PERSONALITY, AND EMOTIONAL (DIS)BALANCE IN OLDER ADULTS

Abstract: The main aim of this study was to analyze the role of comic styles as a key factors in explaining depression among older adults in residential social care facilities, even after accounting for the personality traits of Emotionality and Extraversion. We also examined differences in comic style preferences, levels of depression, and personality characteristics with regard to gender, age, voluntariness of stay, and frequency of family visits. Altogether 62 older adults (mean age = 69.45; SD = 4.28) from two residential facilities completed an adapted version of the Comic Styles Markers questionnaire created by Ruch et al.(2018) using the subscales Fun and Benevolent Humor as well as items measuring sarcasm and cynicism. They also completed an adapted version of the HEXACO-PI-R by Ashton & Lee (2009), (subscales Extraversion and Emotionality) and the Geriatric Depression Scale by Yesavage et al.(1983). Results indicated that women scored higher on Extraversion than men, while no other significant group differences were observed. Partial correlations controlling for age and gender revealed a significant positive relationship between Emotionality and depression ($r = 0.53$, $p < 0.001$) and a moderate negative relationship between Extraversion and depression ($r = -0.31$, $p < 0.05$). Multiple regression analysis showed that sarcasm was associated with higher levels of depression, whereas the Fun style predicted lower depression. Together, these two comic styles explained approximately 14% of the variance in depression, while Emotionality remained the strongest predictor. The full model explained 47% of the variance in depression scores. Findings highlight the importance of comic styles in understanding depression among seniors and their potential role in psychological care and prevention.

ThLic. Lukáš VANÍK

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Sekcia 3: Náboženstvo, teológia a spiritualita

ROZDIELNE PRÍSTUPY K DUCHOVNÉMU RASTU V NOVOVEKÝCH DEJINÁCH KATOLÍCKEJ CIRKVI

Abstrakt:

O duchovný rast a hlbšie posvätenie sa usilovali už kresťania ranej Cirkvi. V priebehu dejín sa postupne vyprofilovali rôzne prístupy k duchovnému životu. Už v najstarších časoch duchovní učitelia rozlišovali medzi tými, ktorí len vstupujú na cestu duchovného rastu (začiatočníkmi), tými, ktorí na nej už robia pokroky (pokročilými), a tými, ktorí majú značný úsek cesty za sebou (dokonalými). Týmto trom skupinám zodpovedajú aj tri tradičné etapy duchovného života: cesta očisťovania, cesta osvietenia a cesta zjednotenia. V novovekých dejinách Katolíckej cirkvi sa však začal objavovať nový, do istej miery inovatívny prístup. Jednou z jeho priekopníčok bola svätá Terézia z Lisieux. Tento prístup nekladie dôraz na namáhavé a systematické vystupovanie po „stupňoch dokonalosti“ ani na meranie duchovného pokroku, ale zdôrazňuje jednoduchosť, dôveru a úplnú odovzdanosť Bohu. Cieľom tejto štúdie je preskúmať tieto rozdielne prístupy k duchovnému rastu a poukázať na ich vnútorné súvislosti i aktuálny význam pre kresťanov dnešnej doby.

DIFFERENT APPROACHES TO SPIRITUAL GROWTH IN THE MODERN HISTORY OF THE CATHOLIC CHURCH

Abstract:

From the earliest centuries, Christians have sought spiritual growth and deeper sanctification. Over the course of history, various approaches to the spiritual life gradually took shape. Already in the earliest periods, spiritual teachers distinguished between those who were just beginning their journey (beginners), those who were making progress (the advanced), and those who had already travelled far (the perfect). These three groups correspond to the traditional stages of the spiritual life: the way of purification, the way of illumination, and the way of union. In the modern history of the Catholic Church, however, a new and in many respects innovative approach began to emerge. One of its pioneers was Saint Thérèse of Lisieux. This approach places less emphasis on laborious and systematic ascent through “degrees of perfection” or on measuring one’s progress, and instead highlights simplicity, trust, and complete surrender to God. The aim of this study is to examine these different approaches to spiritual growth and to show their inner connections as well as their continuing relevance for Christians in the modern world.

Mgr. Miriam VINCEKOVÁ

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Sekcia 1: Vzdelávanie, pedagogika a psychológia

ZÁPISY DO PRVÝCH ROČNÍKOV V BEŽNÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá problematikou zápisu detí do prvého ročníka základnej školy v Slovenskej republike, pričom osobitnú pozornosť venuje jeho funkcii pri identifikácii a hodnotení školskej pripravenosti detí predškolského veku. Cieľom budúceho výskumu bude analyzovať aktuálny priebeh zápisov na rôznych typoch základných škôl (štátnych, súkromných a cirkevných), identifikovať rozdiely v ich organizácii, používaných metódach a prístupoch k deťom, a posúdiť ich efektívnosť vo vzťahu k zachytávaniu kľúčových indikátorov školskej zrelosti. Výskum bude realizovaný prostredníctvom kvalitatívnych metód – systematického pozorovania priebehu zápisov, pološtrukturovaných rozhovorov s rodičmi, učiteľmi a odbornými pracovníkmi škôl, ako aj analýzy dokumentácie používanej pri zápise. Získané údaje budú spracované obsahovou analýzou s cieľom identifikovať hlavné tendencie, problémy a osvedčené postupy. Očakávaným prínosom bude návrh súboru indikátorov školskej pripravenosti a odporúčaní, ktoré by mohli slúžiť ako podklad pre vytvorenie jednotnej, inkluzívnej a efektívnej metodiky zápisu detí do 1. ročníka základnej školy. Výsledky plánovaného výskumu môžu prispieť k zlepšeniu transparentnosti a spravodlivosti zápisového procesu a k posilneniu spolupráce medzi materskými a základnými školami.

ENROLLMENTS FOR FIRST GRADES IN REGULAR ELEMENTARY SCHOOLS

Abstract:

The article deals with the issue of enrolling children into the first grade of primary schools in the Slovak Republic, with particular attention paid to its function in identifying and assessing school readiness in preschool-aged children. The aim of the forthcoming research will be to analyse the current course of enrolment procedures in different types of primary schools (public, private, and church) to identify differences in their organization, applied methods, and approaches to children, and to evaluate their effectiveness in capturing key indicators of school maturity. The research will be carried out using qualitative methods – systematic observation of the enrolment process, semi-structured interviews with parents, teachers, and school specialists, as well as analysis of documents used during the enrolment. The collected data will be processed through content analysis in order to identify main trends, challenges, and examples of good practice. The expected contribution of the study will be the proposal of a set of school readiness indicators and recommendations that could serve as a basis for developing a unified, inclusive, and effective methodology for the enrolment of children into the first grade of primary school. The results of the planned research may contribute to improving the transparency and fairness of the enrolment process and to strengthening cooperation between kindergartens and primary schools.